

SODOR

folyékony szénasavtartalmú aczéshéví, melynek segítségével mindenki, bárhon szénasavtartalmú egészséges, olcsó, édes és kímélő italokat (szódavíz, szőlő-, limonádé, szőlő-, málna-, grape-, pezsgő, tej stb.) készíthet az e célra szerkesztett palackban a mellékelt utasítás szerint. A szénasav vegyülete. A kezelés egyszerű, kényelmes. A folyadék lehűl. 1 doboz 10 szódahévível 60 kr. Egy horzsa szükséges, mindenkor használható palack 3 frt. Részletes leírás és utasítás kívánságára ingyen és bérmentve. Képviselet a magyar korona országai részére Budapestben 8325

Kertész Tódornál
Krisztófer.

Geitner és Rauschnál
Andrássy-út 8.

Palais hajifjító

használatával a megoszott haj eredeti színét nyeri vissza. A fejbőrt nem fesi, a ruhán sem foltot nem hagy, többi előnye, hogy a hajifjítók erősítik és hogy teljesen ártalmatlan. Egy üveg ára 1 frt. Főraktár Budapest: Petri Ottó gyógyszerárban, 1. Attila-körút 47. Kapható: Városliget 66. sz., Nádor-utca 3. és Király-utca 36. szám alatti gyógyszerárban is. 8190

HAJFESTŐ FÉSŰ

(Koffer-féle szabadalom, Berlin S.O. 36.)
ősz vagy vörös haj előkészület nélkül valódi szőke, barna vagy fekete színre való festésre. Teljesen ártalmatlan. Évekig használható! Darabja 2 frt. Ausztria-Magyarország részére szállítja Vértessas-gyógyszerháza Lugoson, Magyarország. 8205

A női szépség

emelésére, tökéletesítésére és fenntartására legkíméletesebb, teljesen ártalmatlan, vegyület és színezék nélküli készítmény a 8206

Margit Crème

Rövid idő alatt szünteti el a májfoltot, pattanást, bőrtörést (mitesszer) és minden más bőrbaját. Kisméltja a ráncokat és himlőhelyeket. Még koros egyéniségek is ideális bőrszínre kaphatják, ára 50 kr. nagy 1 forint. Margit hajigypor 60 kr. 8 színben. Margit szappan 36 kr. Margit fogpép (Zahnpaste) 50 kr.

Készítő FÖLDES gyógyszerár, Aradon Deák Ferenc-utca 11. sz.
Főraktár: Török József gyógyszerár, Budapest, Király-utca 12.

Vérszegények és lábbadozók

Serravallo Chinabort
Készítő Serravallo gyógyszerész Triestben.

Pompás ízű, a miért a gyermekek is igen szívesen isszák. Sokszor kitüntették. Minden gyógyszerárban kapható. 8014

7 arany, 18 ezüst érem, 30 tiszteleti és előismerő okmány.

Bécsi (bátori) kővény, roma és idegtőzölom ellen (bedőzölő) az emberi test számára és annak erősítésére.

Kwizda Fluidja
(Kwizda-féle Kővényfluidja.)

A kigyó védjeggyel.

Turista-fluid.

Eredményesen használva turisták, kerekpárosok és lovagok által nagyobb úti utáni erősítésre és erőtlenítésre.

Árak: 1/2 palack 1 frt.
1/2 palack 60 kr.

Csak a fenti védjeggyel a valódi. — Kapható minden gyógyszerárban.

Főraktár Magyarország részére: Török József gyógyszerár Budapest, Király-utca 12.
Kereskedő: Kornburg (Bécs mellett).
A név, védjegy és csomagolás törvényesen védett. 8172

„A világ legjobb sámfája“

FÖLDVÁRY IMRE

férfidivat és fehérnemű raktárában. pánya
Budapest, IV. Koronaherczeg-utca 11. sz. és VIII. Kerepesi-út 9.
Férfi ingek, Jäger-árak, vadász és sport-cukkek és választékban kaphatók.
Kestük és nyakkendők.

KESSLER-féle

MAGDA-HAJKENŐCS

dermatologiai-terapeutikus alapon nyugvó összetételű fogva az elismert legjobb szer korpa ellen, ugyisint hajkihullás ellen.

MAGDA-HAJKENŐCS több év óta kipróbálva, teljesen ártalmatlan, a hajnövényt előmozdítja és mint kitűnő szersz. a gyakran előforduló hajbetegségek ellen, még gyermekeknek is használható legjobban ajánlható. 1 tégely ára 3 korona. — Főszékiúti raktár:

KESSLER REZSŐ-nél gyógyszerész GYERTYAMOS, (Török József, Király-utca 12. sz. 8325)
Raktárak Budapest: Török József, Király-utca 12. sz. 8325
Dr. Egger Václav-körút 17.

KATHREINER-FÉLE

Kneipp maláta kávé.

Nagymama nemem is!

Ezektől a kitűnő potteknek bizonyult a hábkávéhoz. Ideg-, szív- és gyomorbetegségeknél, vérszegénységnek orvosi ajánlva. — Legkedveltebb kávéitál a családok számára szívesen. 8207

Legjobb és leghíresebb pipere holgypor: a La VELOUTINE

Párisi hajápolási szerek!

• Viola hajhatalító-tej. Teljesen ártalmatlan, kitűnő hatású. 1 üveg ára 1 korona.
• Viola hajszesz. A haját legelőbb sem szárítja ki, mert is ennék alkalmazásánál a haj törékenysége nem keletkezik. 1 üveg ára 1 korona.
• Viola Tanno-chinin-pomádé. A haj ápolására kitűnő hatású győztes. 1 tégelynek ára 1 korona.
• Viola antiszeptikus fogpor. Egy doboz ára 60 fillér. 8215
• Viola antiszeptikus fogvíz. Egy üveg ára 60 fillér. — Kapható

GEML-féle gyógyszerárban az „Arany Kereskedő”
Temesvár, Belváros, Losonczy-tér.

Nyirfabalzsamot

szinymni, a legjobb bizonyíték tehát, hogy itt egy valódi, a természet által nyújtott széptőzseről van szó. Ezen nyirfabalzsam egy szájakagoe 30 évi gyakorlati vegyi eljárás alapján preparáltak és csak azután jön forgalomba. Ezen folyadék hatására, hogy a bőr felső hámlását lassankint lehántja és az által az alsó tisztított bőr által szinben és üdőségben jön napvilágra, megszüntet mindennemű kitést, szeplőt, vörös foltokat és anyafoltokat, simítja a ráncosbort és a himlőhelyeket lassankint teljesen eloszlatja és az arcbőrnek üde és egészséges színt kölcsönöz. Egy korsó ára használati utasítással együtt 1 frt 50 kr.

A nyirfabalzsam hatásának támogatására Dr. Lengyel Frigyes-féle 8309

Benzoe szappan
ajánlatos. Egy darab ára 50 és 35 kr. Raktáron minden jobb gyógyszerárban. Főraktár Magyarország részére Török József gyógyszerár Budapest, Király-utca 12.

Saját készítményü

Kötéárak, zsinegek, zsákok, ponyvák. Tornaszekők függőágyak és mindennemű hálók ipartelepe. Val. angol Foot-Ball és Lawn Tennis játéki raktár.

SEFFER ANTAL
Budapest IV., (Károlyak-tanya) Károly-utca 12.
Videkre árjegyzék szerint.

SIEMENS és HALSKE

Budapest, VIII. kerület, Kerepesi-ut 21. szám.

Készít:

villamos világítási és erőátviteli központi telepeket és berendezéseket városok, bányák, gyárosok és magánosok részére.

Elektrolitikus berendezéseket. Villamos vasutakat. Bánya-vasutakat.

Egyenáramu-, fűző áramu- és váltakozó áramu. generatorokat és motorokat, vezetékhanyagokat, kábeleket, iv- és izzó-lámpákat.

Távíró- és távbeszélő-készülékeket. — MÉRŐ-készülékeket.

Vasuti váltó-biztosító berendezéseket. Jelző-berendezéseket. MÉRŐ-készülékeket. Vezeték-berendezéseket központi telepekhez való bekapcsolásra.

Világító testeket. Világító testeket.

Patyi Testvérek Butor-áruháza.

Budapest, kerepesi-út 9/a., földszint és I. emelet, Pannónia szálló mellett.

Nagy választék, kizárólag szilárd hazai gyártmányú asztalos és saját készítményü kárpitozott butorokból, minden versenyt és hirdetett árukat felülmúló olcsó áron. Teljes lakásberendezések, nyaraló, fürdő- és szálloda-butorzatok 2 évi jótállás és teletősség mellett szállítatnak.

Tévedés elkerülése végett cégünknek és címünknek figyelni kérjük. Diszes butor-album 1 frt beküldése mellett bérmentve küldetük meg. 8214

37. SZÁM. 1899.

BUDAPEST, SEPTEMBER 10.

46. ÉVFOLYAM.

A KIRÁLYNÉ HALÁLÁNAK ÉVFORDULÓJA.

MILY gyors szárnyakon repül az idő! Szemeinkről még föl sem száradtak egészen a könnyek, és már évfordulójához jutunk annak a szörnyű emlékü napnak, a melyen egy bomlott agyú ember véletlen ördögése a Genfi-tó partján gyilkos tört emelt fejezettel királynénkra s egy csapással örökre megakasztotta dobogásában azt a fejedelmi nemes szívet, melyben nem lakott más, mint áldásos szeretet családja és alattvalói iránt, mint jóság és nagylelkűség minden ember iránt, mint a rajongás a természet s mély vallásosságú hódolat és buzgóság Isten iránt!

Népek, országok mély fájdalommal gondolnak vissza a borzasztó esemény napjára, 1898 szeptember 10-ikére, de legmélyebb fájdalommal gondol vissza a magyar nemzet, mely rajongó szeretettel és tisztelettel környezte Erzsébet királynét azon naptól óta, mikor először lépett Magyarország földjére; kiben nemcsak fölkelte uralkodónőjét, hanem védő angyalát, törekvéseinek s reményeinek hatalmas támogatóját, léte és haladása érdekeinek lelkes pártfogóját imádta. E tőlünk világszerte irigylet nagy királyné elvesztését újabban is siratva, valóban így kiálthatunk föl Bánk bánnal: «Nincsen bánat, csak a mi bánatunk!»

S mert e bánat nálunk, a mily igaz, épen olyan általános: a közhangulat szólalt meg egyebek közt az ország herceg-prímásának a közelebb múlt augusztus 21-én kiadott főpásztori körlevelében, mely visszapillantva az örökre gyászos napra, következő megható szavakkal eseteli pótolhatatlan veszteségünket:

«Az ádáz merénylet első pillanataiban csak keseregni tudtunk ama mondhatatlan veszteség felett, a melyet a legelvetemedettebb gonoszság hazánk népeinek okozott; de ma egész nagyságában érezzük azt a mérhetetlen csapást, a melyet a jóságos Királyné örök távozásával szenvedtünk. Szomorú lón életünk, mint a borús ég, a melynek sűrű fellegein nem szűrődhetnek át a nap fénylő sugarai; sivár, mint a kiegészett mező, a melyet nem táplálnak a harmat üdítő cseppjei; vigasztalan, mint az az árva, a ki csak egy sirhalom felett tárhatja ki szíve emészto keserveit.

«Nemcsak azt a nagyszívű Királynét siratjuk, a ki nemzetünket hő szeretettel karolta át és meleg részvétellel osztotta meg örömét és bánatát, hanem azt az angyali lelket is, a ki jótékonyasága által a szenvedések sebeit behegesztette.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ.

R. Hirsch Nelli mja.

A KIRÁLY Ö FELSÉGE ÁLTAL DE MONTGOMERYNÉ ASSZONYNAK AJÁNDÉKOZOTT KARPERECEZ, ERZSÉBET KIRÁLYNÉ ARCKÉPÉVEL.

teni, fájdalmaikat enyhíteni, a keblek szomorúságát vigasztalni sietett. Politikai és társadalmi életünk minden mozzanatát élénk érdeklődéssel kísérte és nagylelkűségében mindig a nemzet javának előmozdítására törekedett. Visszhangot keltett nemes szívében hazánk minden óhaja; lelkes gyámlolásra számíthatott fölként személyében nemzetünk minden igyekezete, pártfogásra talált áldott keblében népünk minden panasa.

Aztán így folytatja:

«Nagy nemzeti hagyomány gyanánt fog századokról-századokra átszármazni drága neve, a melyet gyöngéd kegyelettel hangoztat ma Árpád honának minden gyermeke. A hó szeretet és őszinte kegyelet, a melylyel dicső alakját övezzi, mulasztathatlan kötelességünk teszi, hogy fájdalmas elköltözésének emléknapján buzgó fohászokban rójuk le azt a soha el nem évülhető hálát, a melylyel édes anyai erényeinek tartozunk. Azért is elrendelem ezenel, hogy folyó évi szeptember hó 11-én nemes lelke üdvéért főgyházamgyém minden nyilvános templomában ünnepélyes gyászistentiszteletek tartassanak. A gyászmisére idejekorán meghivandók az összes helyi hatóságok, tanintézetek és katolikus testületek, hogy ekként imáinkban egyesülve, külsőleg is tanítsuk kegyeletünk, szeretetünk s hálánk osztatlan egységét. Elrendelem, hogy a fenhatóságom alá tartozó összes tanintézetekben a gyászistentiszteletek után a körülményekhez mért gyászünnepélyek is tartassanak, hogy a serdülő ifjúság lelkében gondosan ápolassék ekként a hazafiúi kegyelet, a melynek soha sem lesz szabad lankadnia.»

Úgy van. E hazafiúi kegyeletnek soha sem lesz szabad lankadnia. S hogy nem is fog lankadni, erre nézve kezességek a haza több helyén már eddig is emelt maradandó emlékművek. De talán minden már meglevő s még létre hozandó más emléknél maradandóbb lesz az a nagyszerű alkotás, melyet a vallási és hazafiúi buzgóság már közelebb a fővárosban fog létesíteni, t. i. egy nagyszabású és különösebb rendeltetésű templom, a milyen eddig hazánkban nem volt és nincs.

Az eszme a katolikus főrangú hölgyek körében pendült meg, kik a genfi nagy szerencsétlenség után mindjárt arról kezdtek tanakodni, hogy a fővárosban Erzsébet királyné emlékére templomot kellene emelni, mely egyúttal az «örök imádás»-nak is lenne szentelve.

A külföld nagy katolikus városaiban már mindenütt van *Örök imádás temploma*, vagyis olyan templom, a hol éjjel-nappal szüntelenül ki van téve imáadásra az oltári szentség, s hogy ez egy perczig se maradjon imádó nélkül, az «örök imádás»-ról nevezett apácák szakadatlanul ott imádkoznak egymást főlválva. A budapesti Örök imádás temploma boldogult Nagyasszonyunk emlékezetével kapcsoltatván össze, egyszersmind fogadalmi templom is lesz, a melyben mindennap misét fognak mondani Erzsébet királyné lelki üdvösségeért.

A csakhamar megállapított kegyeletes tervet a nem régiben elhunyt özv. gróf Cziráky Jánosné terjesztette Ő Felsége a király elé, a ki kegyesen fogadta az eszmét és megengedte, hogy annak megvalósítására bizottság alakul-

jon s hogy e bizottság fővédnökeül szeretett leánya, Mária Valéria főhercegnasszony kérésék föl.

Özv. gróf Cziráky Jánosné Ő Felsége beleegyezését megnyervén, a püspöki karral is közölte a tervet s a főpapság természetesen örömmel adott engedélyt a mozgalom általános megindítására.

A bizottság már 1898 november 10-én megtarthatta alakuló ülését, melyen mintegy 200-an vettek részt. E gyűlésen mindjárt a szervezkedés is megtörtént. Elnökök lettek: özvegy gr. Cziráky Jánosné és gr. Zichy Nándor; társelnökök: özvegy Majláth Györgyné, gróf Zichy Nándorné és gr. Wenckheim Frigyesné; pénztárnok ögr. Pallavicini Edéné; igazgató Kanter Károly kir. palotai apát-plébános és titkár Gyürky Ödön, a budapesti kath. kör titkára. Megalakult a bizottság is, melyben az Almásy, Andrássy, Apponyi, Csekonics, Esterházy, Hunyadi, Károlyi, Sennyey, Szapáry, Széchenyi, Zichy és Wenckheim főúri családok férfi és nőtagjai, valamint a főváros legelőkelőbb családjaiknak tagjai vannak együtt.

Alig terjedt el az országban a terv és a szervezkedés híre, a magyar kath. közönség a legnagyobb lelkesedéssel karolta föl a kegyeletes ügyet. A kibocsátott gyűjtőleveket az összes főpapok aláírták s ezenkívül a püspökök külön körlevelekben is buzdították hivaikat az adakozásra, melyet Vasary Kolos bibornok-érsek maga 5000 forinttal nyitott meg s egyszersmind főtebb említett szép körlevelében ő is meleg hangon szólította föl hivaikat a templom költségeihez való hozzájárulásra.

Nagy érdeklődést tanúsítanak a templomépítés terve iránt az uralkodóház tagjai is, kik közül eddig Lajos Viktor főherceg, József főherceg és Klotild főhercegnő, Thurm-Taxis Albert herceg és neje Margit főhercegnő, Frigyes főherceg és neje Izabella főhercegnő, József Ágost főherceg és neje Augusztia főhercegnő nagyobb összegekkel járultak a kegyeletes cél megvalósításához.

A templomra eddig, vagyis nem egészen egy év alatt már 100,000 forintnál nagyobb összeg gyűlt össze. A kegyeletes eszme kivitelének érdekében nagy lelkesedéssel és fáradhatatlan buzgalommal működik ögróf Pallavicini Edéné, ki a múlt tavasz óta, mikor özvegy gróf Cziráky Jánosné elhunyt, Mária Valéria főhercegnő és a középponti bizottság bizalmából az elnöki széket tölti be. De, hogy a gyűjtés annál szelesebb körökben folyhasson, minden megyében külön gyűjtő-bizottságok alakultak, melyeknek élén vidéki elnökök állnak. E mellett az évforduló alkalmából szept. 11-én a püspökök jóváhagyásával minden kath. templomban szintén gyűjtést rendeznek. A bizottság továbbá hogy az adakozásra való buzdítás mellett a Nagyasszony emléke iránti kegyeletet is annál hathatósabban ápolja, az elnök, ögróf Pallavicini Edéné az ügyszó méltó szép gondolatára és intézkedésére egy millió példányban imakönyvi képül a templom javára

kiadja és árultatni fogja Erzsébet királynénak azt a fölfogásban és kivitelben egyaránt sikerült arcképét, melyet R. Hirsch Nelli jeles festő-művésznőnk e czélra rajzolt s melyet nagyobb alakban mi is bemutatunk lapunk mai számában. A szép kép mely gyászhoz való magyar diszöltözethen s élte delének arczvonásaival tünteti föl a boldogult királynét. Alakját nagygon emeli a rajz belső oldaláról rá özőnlő világítás, mely mintegy dicsőfény gyanánt sugárzik körötte. E képet fénynyomatban nagyítva, egy méternyi magas kartonon is kiadja a bizottság, s az ebből befolyó összegeket szintén a templomépítési alaphoz fogja csatolni.

Az építendő templom számára szükséges helyért a bizottság a fővároshoz fordult s a lebontandó Rókus-kórház telkén kér ingyen helyet, hol az új templom a város díszét is különösen emelné.

Ha a hely megszerez és az adakozások óhajtott sikerrel fognak folyni: a bizottság az építkezést már a jövő tavasszon megkezdi, hogy mennél előbb átadhassa rendeltetésének az örök imádás templomát.

AZ ARANY-SZOBA.

Nagy-Szalonta 1899. aug. 27.

Művét örök útján folytatja a végzet, Évek sora egymást kergetve rohan, — Féynék, hatalomnak sirt ás az enyészet: Nem halt meg a költő, nem halt meg Arany! Szellem fenrőptét gyönyörködve nézzük, Borongó alakját még visszaidézzük.

Jól esik, mikor az ismerős vidékre Messze-világból a vándor haza tér, Borostyánnal, melyet örök-zöld fűzérbe Font neki az élet, a nyílt csatatér, S hősejét is, melyben ringatta szegénység, Megaranyozza az érdem és dicsőség.

Im! dalnok-fiát a hű magyar Szalonta Haló porában is el nem feled; Im! édes anyai kebelére vonta S hirdeti büszkén, hogy Arany az övé. «Jöszte fiam! úgy mond, végy szállást közöttünk, Testvéri szeretet csókjába fűszertünk.»

Neki tömjénfűst és ünnepi zaj nem kell, Nem kell menedéket fényes palota; Vágyai nem szálltak fent a föllegekkel, Gyöngye hiúság nem sarkalta oda: Szülőföldjén kívánt csak «egy feoskefalat», Hogy rejtve pihenjen a költő az alatt.

Most nem óhajt többé parányi telket sem, Ő és kis családja csend-lakta helyét, — Kertet se, hol maga öltsön, ültetgessen, Hova el-elválna műzása kegyét: Egy szoba enyhébe vonúl ma nyugodtan, Életének számos földi tárgya ott van.

Ott minden apróság egy-egy drága emlék, Melyen szeme csüggött, melyhez keze ért; Lelkéből egy parányi tán rajtok lebeg még És lángol örökké eszményeier: A ki megérinti, vagy merengve nézi, Bűbájós hatalom ígését érzi.

Mert isteni lantján ihletetten zengve, Öszhangba fűződött a báj s az erő, Mélység és magasság, érzelem és eszme, Egyszerű fenségben éghez emelő... Honi göröngyből kelt dűsgazdag vetése, Nemzete szívéből minden ér-verése.

S óh! mi szép, hogy ép itt nyílik számára lak, Itt egy régi erőd biztos kebelén! Illeked hozzá az ódon tömörfalak, Ős magyar-alföldünk rónamezején. Itt a hősök lelke mind fölkél előtte, Kiknek alakjait énekebe szötte.

Sőt nemcsak a hősök, régi dicső árnyak; Azok is, szívének édes felei, Kik e földön immár senkire nem várnak,

Őket a túlvilág együtt öleli, Mert hiszen egymástól a sír meg nem fosztá: Éjjeli órákban ide gyűlnek hozzá.

S a «sonka tornyot» már hű kegyelet óvja, Benne oltárt is a műzának emel; «Vércse, bagoly nem lessz örökös lakója», Kőve rovátékát gyom nem veri fel, Vihar elkerüli, idő megkiméli, Zimankós multjaért szebb napjait éli.

Örök-tűzű csillag tündöklék felette, Mely messze lövelli ságár-özönét, Pusztai vándor ha útját erre vette, Lelkesedik, buzdul, rávetve szemét; A költőre gondol édes ámulatban, Kinek hamva távol, de szelleme itt van.

Vagy nem! ne csupán itt, e szűk, néma lakban! Nagyobb az a szellem, nem fér az el itt: Fuvaljon mindenütt köztünk száz alakban S osztogassa bőven drága kincseit; Lantja koszorúját bár mind ide hozzák, De lakása legyen egész Magyarországi!

Lévay József.

SZEPTEMBER 10.

Szomorú évforduló! A mult év szeptember hó 10-ének délutánján

«Egy szó nyilallott a hazán keresztül Egy röpke szóban annyi fájdalom, Éreztek, a mint e föld szíve rezdül És átvonaglik róna, völgy, halom. Az első hír, midőn a szót kimondta, Önnön hangjától visszaidőbbene; Az első röpkét kétségbe vonta: Van-e még a magyarnak istene.»

És a borzasztó hír igaz volt. E napon oltotta ki gyilkos kéz annak a fejedelmi asszonynak életét, ki földi martýriumá után kiérdemelte, hogy élve angyalok vigyék az örök üdv és béke honába.

A magyar történet gyásznapjai számát — és mennyi van! — szaporítja szeptember tizedike. És e gyásznap a legszomorúbbak közé tartozik, melyeket a nemzetnek átszenvednie kellett, mert őrangyala, az az őrangyala szállott sirba, ki a nemzet élete második évezredének hajnali csillaga volt. Mig magyar él e hazán, az ő szent emléke a szeretet, a hála legigazabb érzelmeivel lesz beoltva minden szívbe.

Az Árpádok háza két szent Erzsébetet adott hazánknak. II. Endre leányát, kit a katolikus egyház avatott szentjei közé és kit mint a jóság eszményét, a vérző szívek gyógyítóját tisztelnek általában.

A második Erzsébetet, ki Bajorországból jutott vissza az Árpádok trónjára, — mert III. Béla unokájától, szent Erzsébettől származik — a magyar nemzet avatta legnépszerűbb szentjei közé. Neve élni fog és emlékének örök hálával fog adózni örökre a magyar.

Őt még inkább magyar szent Erzsébetnek nevezhetjük, mint az Árpádok királynéját, mert ő nem mienknek született, hanem mienké lett szíve minden érzelmeivel, lelke minden gondolatával, melyekkel osztozott a magyarnak minden szenvedésében, minden örömében.

De azután, hogy kiűrtette a szenvedések keserű poharát, a világ bármely részébe vitte is bánatát és gyászát, mely nyugalmat elrabolta, maga körül mindenütt a szeretet és jóság érzelmeinek áldásos sugarait árasztotta, mig egy örült gyilkos ki nem oltotta szent életét.

A hol csak megfordult, mindenütt szeretették, bálványozták. Emléke fenn fog maradni ott is, a hol csak néha látták. Élte utolsó éveiben előszeretettel kereste föl a Földközi-tenger partjait, különösen francia földön, nem messze a francia és olasz határtól, Cap-Martin félszi-

DE MONTGOMERYNÉ ASSZONY.

Constant Benjamin festménye.

jét, hol 1894, 1895, 1896, 1897. években hosszabb időn át tartózkodott.

Gyászos elhunyta után itt állították neki azt az emléket, melyet a «Vasárnapi Ujság» olvasói az emlék leleplezése után közölt rajzunkból már ismernek.

Ez emlék leleplezési ünnepére De Montgomeryné asszony, született St. Pauli Ditte Lucy, kinek cap-martini «Arethusa» nevű villája kertjében örömet sétálgatott magányt kereső bánatos királynénak, egy ódát írt, melyet Caristie Martel, a Comédie Française tagja szavalt el s mely mélyen meghatotta az ünnepélyen jelen voltakat.

Királyunk Ő Felsége tudomást vevén De Montgomeryné asszony kegyeletéről, gróf Wolkenstein párisi nagykövetség útján boldogult királynénak gyémántokkal körülvett medaillon-arcképével ékesített arany-karpereczet küldött neki a felavatási ünnepélyen való részvételének kegyeletes emlékeül.

Közöljük a karperecz rajzát s közöljük De Montgomeryné asszony arcképét is Constant Benjamin, a nagynevű festő műve után. A képhe a művész bele lehelte a költő lelkét. Mert De Montgomeryné asszony kora ifjúsága óta kegyeltje a műzának, költeményeivel és zeneszerzeményeivel tisztelt nevet vívott ki magának. 1886-ban jelentek meg «Első versei». «Arethusa» című operáját, melynek szövege is tőle van, 1894-ben adták elő és Massenet nagy elismeréssel nyilatkozott a műről. Két év múlva, 1896-ban «Rondels» czimzmel újabb költemények jelentek meg tőle, melyek köztetesséval találkoztak.

Mi azonban a kiváló hölgyben különösen annak az ódának emelkedett lelkű íróját tiszteljük, ki égbe költöztet királynőnként azt éneklí, hogy «mennyben az egyedül örök és szelíd királyság koronája ékesíti az ő homlokát és Magyarország királynéja, ki a szentekhez lett méltóvá, királyné marad az örökkévalóságban is».

Ez év tavaszán avatták föl Cap-Martinban a királyné emléket. Csakhamar követte ezt azon

az úton, mely Mentonból a tenger partján Cap-Martinbe vezet, egy másik emlék leleplezése is. A királyné emlékeztetése Menton lakosai, kik fejedelmi vendégeket bálványozták, a tengerbe ömlő egyik hegyi patak fölé köhidat emeltettek s azon fejedelmi koronára hajló ércz pálmakoszorú alatt a következő felirással öröklítették meg emléket:

POUR PERPÉTUER LE SOUVENIR DES SÉJOURS
DE SA MAJESTÉ ELISABETH
IMPERATRICE D'AUTRICHE ET REINE DE HONGRIE
1894, 1895, 1896, 1897

LES HABITANTS DE MENTON ONT FAIT PLACER EN 1899
CETTE INSCRIPTION COMMEMORATIVE.

(Ő Felsége Erzsébet, Ausztria császárnéja és Magyarország királynéja 1894., 1895., 1896. és 1897-iki itt időzésének megörökítésére 1899-ben helyeztették ez emlékfölrást Menton lakosai.)

De minden kö- és érczemléknél, melyet szeretett királynénknak állítottak és még állítani fognak, maradandóbb az az emlék, melyet a hálados magyar nemzet emelt szívében, mert ez emlék örökre túl fog élni időt, enyészetet.

F.

FÖLJEGYZÉSEIM HONVÉDELETEMBŐL.

Beniczky Alajos 1848-9-iki honvédszázados emlékiratai. (Folytatás.)

A június 21-iki ütközet, melyben már az oroszok is részt vesznek.

A zavartalanul elmúlt június 21-ére virradó éj utáni kora hajnalban a hadvezénylet részéről sürgős intézkedések történtek a csatarend felállítására iránt, melybe zászlóaljunk egy fél üteg 12 fontos fedezetére — éjjeli állóhelyünk-től száz lépéssel — előbbre küldetett.

A jobbra, tőlünk csaknem egyenes szöglet alatt kiszögellő 5—6 száz lépésnyi távolban levő deáki erdő alatt, a zsigárdi irányban, sík kaszáló-terület látszott.

Melletünk jobb felől egy hatfontos üteg volt felállítva, melynek fedezetét szintén egy gyalog-

zászlóalj képezte, a hatfontosaktól távolabb, az erdő enyhében egy Bocskay-huszárszázad állott, az erdő csúcsában pedig ismét egy honvédszászlóalj foglalt állást.

A mint a nap a láthatáron kiemelkedett, a deáki erdőből kivezető úton, mely előttünk körülbelül 1000 lépésnyi távolságban Taksony felé nyúlt, a császáriak tüzésége kezdett gyors ütemben kibontakozni s ezúttal párhuzamosan, hosszú vonalban felállni; mely művelet alatt 18 ágyút számláltunk meg.

A tüzéség hátterében gyalog és lovas tömegeket lehetett felismerni, melyeknek fegyverein a kelő nap sugarai élénk csillogásban törtek meg.

Az ellenséges tüzéség felvonulását tétlenül kellett néznünk, mert a felállításunkkal megbízva volt Meszéna nevű tábornoki tiszt ütegparancsnokunknak azon utasítást adta, hogy

lépése június 21-én reggeli négy órától több mint négy órán át tartó ágyúharczczal, mely alatt a zászlóaljak által fedezett 12 fontos felütegünk két ágyúját a császáriak leszerelték, egy lőszerkocsikat pedig légbe röpítették, míg mi néhány ellenséges ürlövegnek zászlóaljunk tömegében történt szétrobbanása s két tömör golyó által 38 embert vesztettünk, s köztük egyik derék tisztársunkat, Sári Ferencz hadnagyot.

Nyolcz óra után felütegünk egyik tisztje azon jelentést tette őrnagyunknak, hogy lőszerhiány miatt nemsokára kénytelen lesz ágyúival elhallgatni.

Alig távozott el a tüzértiszt, midőn egy tábornoki tiszt a visszavonulási parancsot oly utasítással hozta, hogy elebb az ágyúk, utána pedig a gyalogság Pereden keresztül vonuljanak vissza Királyrév felé.

mely sorainkat jelentékenyen megritkítá, sem volt képes megakadályozni.

A falu alsó végén kivezető utca torkolatánál Görgei tábornokkal találkoztva, s a vezér biztató szavai által fellelkesítve, honvédeink sűrű tömegei áradatként rohantak Királyrév belsejébe, hol a Benedek-ezred által megszállva tartott s erősen védett házakat egyenként kellett megostromolni. Legnagyobb áldozatba az iskolaépület bevétele került, melynek ablakaiból kétségbeesetten szórták ránk a császáriak halálhozó golyókat, mignem honvédeink közül néhányan oroszláni bátorsággal rohantak meg az épületet, s annak belülről eltorlaszolt ajtaját és ablakait kezdték fegyvereikkel döngetni. Ezt látva a császáriak, felhagytak a további, sikert nem ígérő védelemmel, de életüket már nem menthették meg, s felbőszült honvédeink szu-

zad Württemberg-huszárral a falu felső végén levén felállítva, midőn Görgei tábornokrával hozánk jött, őrnagyunknak azon parancsot adá, hogy két századot csatárláncba oszlatva küldjön előre, de a vezető tisztnek adja utasításul, hogy a csatárlánc ne támadjon, hanem bevárva az ellenség támadását, folytonos tüzelés közben vonuljon vissza, sorakoztassa a zászló alá s zászlóaljával a majdan visszavonuló ágyúkat kövesse.

A közvetlen szomszédságunkban állott felüteg parancsnokát arra utasította, hogy néhány jól irányzott lövés után az ágyúkat a falun keresztül vigye vissza. Végül a huszárszázadosnak azon szigorú parancsot adta, hogy helyén, tüntető mozdulatokat tevé, míg csak lehet, tartsa magát, s embereit lehetőleg kímélve, vonuljon a falun keresztül a többi után.

a támadást, melyhez azonban a császáriaknak nem volt kedvük.

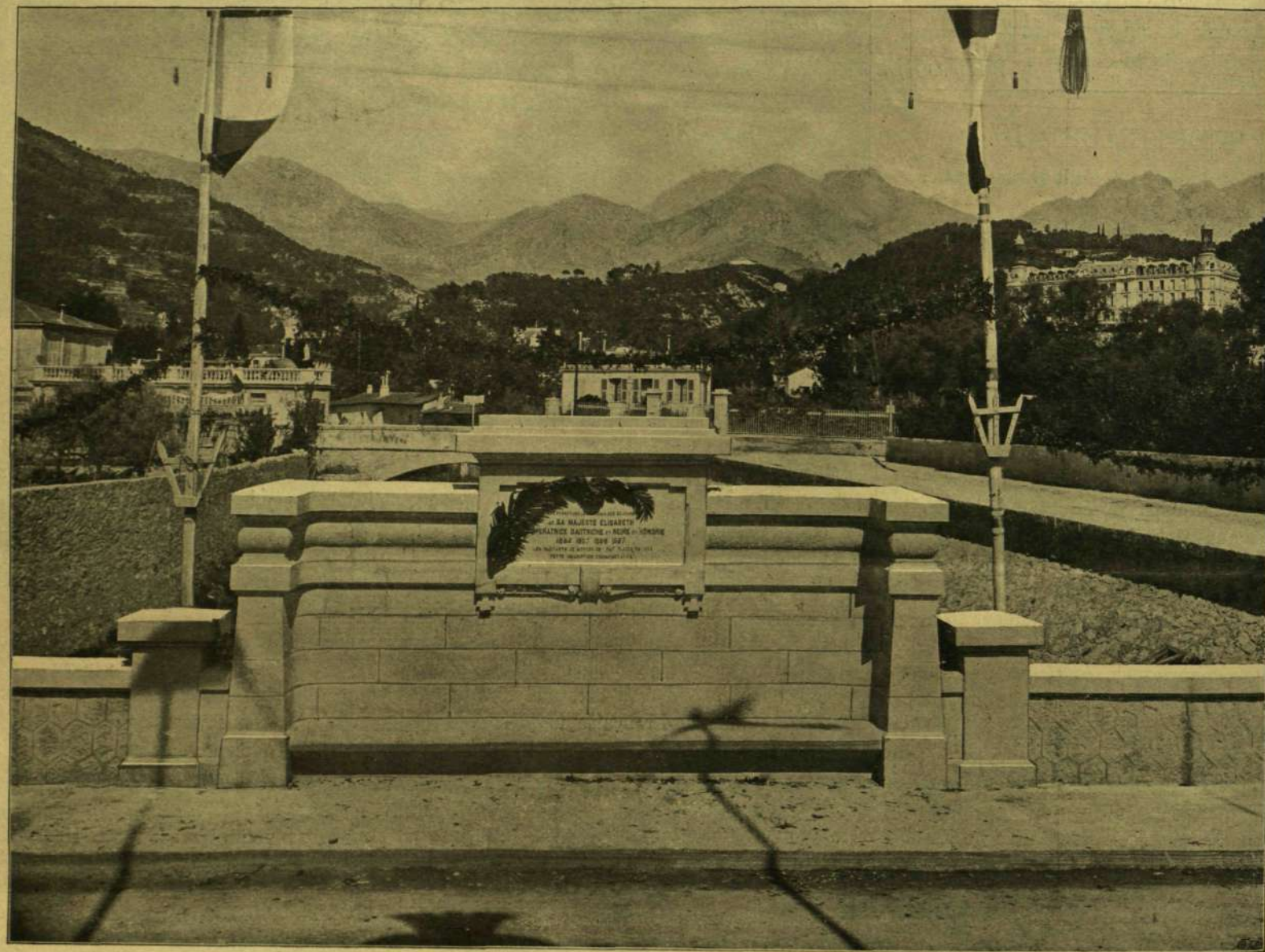
Este hét óra körül érkezünk az érsekújvári Duna-ágon Guta közelében általunk pár héttel előbb készített úgynevezett repülő-hidhoz, melynek védelmére zászlóaljunk és két 12 fontos üteg rendeltetett ki, s a Guta felőli oldalon sáncok ásattak.

Mielőtt a hidhoz érkezésünk után azonnal bekövetkezett eseményeket úgy, mint kis körre szorított szemtanú, leírnám, nem mulasztatom el egy osztrák tábornoki főhadnagy: Bittner Leopoldnak, kit később — aug. 29-ikén — a f. aranyosi előőrsről mint parlamentairet Komáromba kísértem, a peredi útközetre s Görgei királyrévi visszavonulására vonatkozó megjegyzését föl ne jegyezzem:

Nevezett tábornoki tiszt azt kérde tőlem:

többi csapatok pedig a hídon túl táborba szállottak. Alig foglalták el azonban fáradtság és éhség által kimerült honvédeink aszódai pusztai táborhelyüket, midőn Nyárasd felől előnyomuló osztrákok által hirtelen és váratlanul intézett támadás oly zavart és rendetlenséget idézett elő csapatainkban, hogy mindenki csak a menekülésre gondolt.

E válságos helyzet azonban csak rövid ideig tartott, mert Klapka tábornok az osztrákoknak ezen oldaltámadására számítva, ennek ellensúlyozására a várból minden nélkülözhető csapatot még 19-ikén a Csallóközbe rendelt s ezek az osztrákok előnyomulását nemcsak megakadályozták, hanem a védelemből támadásba menvén át, azokat visszavonulásra kényszerítették s Szerdahely felé még éjjeli 10 órakor is üldözték.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ EMLÉKE A MENTŐNEI HIDON.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ EMLÉKE GÖDÖLLÖN.

Pokorny Tivadar vázlatát után rajzolta Háry Gyula.

mindaddig, míg az ellenség nem támad, — ne löjjünk.

E közben az erdő csúcsát megszállva tartott honvédszászlóalj egy része csatárláncban kezdett az erdőből a síkra kivonulni, de alig kezdte meg ezen mozdulatát, midőn a legközelebb állott ellenséges üteg fedezetét képező lovasságból egy század kibontakozva, előrenyomult s annak egy része raj alakban igyekezett csatárláncunkat megközelíteni.

A csatárlánc a lovasság támadó mozdulatára csapattá akart alakulni, midőn a Bocskay-huszárszázad az erdőből kikanyarodott, hogy honvédek védelmére lehessen.

Huszáraink előnyomulására a császáriak legközelebbi ütege megszólalt s jól irányzott lövéseivel a huszárokat, kiknek száadosuk meg is sebesült, elhagyott állásukba visszavonulni kényszeríté.

Így vette kezdetét a császáriak támadó fel-

Visszavonulásunk Királyréven át.

A visszavonulási parancs kiadása után elebb a megrongált felüteg, utána pedig zászlóaljunk Pereden keresztül Királyrév felé indult.

A falun áthaladva, a Pered és Királyrév közt elterülő sík legelő-téren, melyen az előző napon oly szép sikerrel vívott harc nyomai mindenütt láthatók voltak, a visszavonulásban levő zászlóaljak — szám szerint hat — megállították s egy tábornoki tiszt által újból sorakoztatva, s három rohamoszlopot alakítva, a Rakovszky alezredes által még reggel megszállott, de a császáriak jobb szárnyáról előre nyomuló Benedek-ezred által csaknem egészen elfoglalt Királyrévnek visszafoglalására vezettettünk. Ez alatt huszáraink — hogy a császáriak utánunk ne nyomúlhasanak, — Peredet lángba borították. Királyrév elfoglalásában az ellenség által a falu felső végén felállított ágyúk erős kártétele,

ronyainak estek áldozatul. Az ekként délután egy óra körül birtokunkba jutott faluból a császáriak halottaik és sebesültek legnagyobb részének hátrahagyásával rendetlen futásban menekültek a Dudvág mögé.

Királyrév megtartása által visszavonulási vonalunk Guta felé biztosítva levén, Görgei, ki az osztrákoknak a tizenhat ezer emberből álló Paniutin-féle gyalog hadosztály által való támogatásáról a mai napon meggyőződött, a két napi harcban fáradtság és éhség által kimerített II-ik hadtest visszavonulásának biztosítására akként intézkedett, hogy a hadtest három dandárát elindította Guta felé, utasításul adván a parancsnokoknak, hogy útközben alkalmas helyen csapataikat rendbe szedve, további parancsait várják be, maga pedig egy dandárral visszamaradt s a falu védelme iránt személyesen tette meg a kellő intézkedéseket.

Zászlóaljunk fél hatfontos üteggel és egy szá-

Az ellenség újból való előnyomulása — még pedig nagy tömegekben — csakhamar bekövetkezvén, Görgei utasításai szerint, a falun keresztül mi is Guta felé indultunk.

Körülbelül egy órai lassú menetelés után, egy újonnan felállított csatavonalhoz értünk, s abban a II-ik hadtest csapataira ismertünk. Az úton keresztül velünk szemben a két napi harcban számra igen leapadt Don Miguel-zászlóalj állott, mely közeledtünkre útát nyitván, zászlóaljunk a II-ik csatarenden is túlhaladva, a tartalékhoz csatlakoztunk s vártunk.

A Királyrév felől utánunk vonuló osztrákok, a mint csatavonalunkat felismerték, lőtávolra előttünk szinte megállottak, a támadástól azonban tartózkodtak.

Körülbelül fél órai várakozás után újra elindultunk Guta felé.

A császáriak utánunk jöttek mindaddig, míg egy alkalmas helyen ismét megállottunk, várva

részt vettem-e a június 21. és 22-iki Pered és Királyrév körüli harcokban?

Igenlő feleletem után azt mondta, hogy ha 21-én a vezetés Asbóth részéről nem lett volna hiányos: Pereden egy vadászzászlóaljat, egy Benedek-ezredbeli zászlóaljat, ugyanezen ezrednek gránátos-zászlóalját és egy ágyú-üteget kellett volna elfognunk.

A királyrévi visszavonulásra pedig azt mondá, hogy Görgei Pered felgyújtása s Királyrév megtartása körül tett intézkedései által a császáriakat azon tévedésbe ejtette, hogy egy Komáromból kivonult pihent hadtesttel állanak szemben, nem képzelhetvén azt, hogy a csaknem teljes vereségben is kimerültségben volt II-ik hadtest oly manőverre képes legyen! Ilyesmit ők csak papíron képzeltek kivethetőnek.

A fennebb említett gutai hídhöz napszállat felé érve, zászlóaljunkat egy század Württemberg-huszárral előőrsi szolgálatra rendelték, a

Átkelésünk a Duna jobbpartjára, előnyomulásunk Győr felé. Visszavonulásunk Komáromba. A június 2-ik és 11-iki útközelek Komárom előtt.

A csallóközi harcok ekként bevégeződvén, néhány napi teljes nyugalom állott be, mely alatt a hadműködési tér a Duna jobbpartjára tetetett át a császáriak által, minek folytán az aszódai hid körül velünk szemben elhelyezett ellenséges csapatok csendesen visszavonulván, az őrizetünkre bízott hid június 23-án szétzedvén, zászlóaljunk parancsot kapott Komáromba vonulni.

Komáromból június 26. vagy 27-ikén a II-ik hadtestet Győr felé indították s útközben folyton hallottuk Győr felől az ágyúk erős dörgését, de Pöltenberg segélyére idejében már meg nem érkezhettünk, mert Győrből a császáriak által kivert csapat részével már Gönyőnél találkoztunk, s visszavonulásukat Komárom alá

fedeztük, hová napszállat felé meg is érkezünk, s zászlóaljunk még aznap Komáromba vonult s ott az úgynevezett Czigánymezőn táborba szálltunk.

Czigánymezei táborozásunk alatt június utolsó napjaiban jutott tudomásunkra a kormány azon intézkedése, miszerint az összes magyar haderőt az Alvidéken a Duna és Tisza közötti síkságon szándékoznak összevonni s annak további vezetésével Mészáros Lázárt megbízni.

Ez a hír, a Görgeihez határtalan bizalommal ragaszkodó hadsapatokban, melyek a győri vereség után Komáromban voltak összevonva, oly felháborodást keltett, hogy a csapatparancsnokok elhatározták, hogy Görgeinek a magyar haderő élén leendő megtartása végett, a kormányhoz kérelmet intéznek, melyhez az alsóbb tiszti kar is hozzájárulván, Görgei fővezéri állásában meghagyták, s a komáromi vár őrzésére szükséges csapatok hátrahagyásával a többi haderőnek a Duna balpartján leendő haladéktalan levezetésére utasították.

Görgei Komárom alóli elvonulását július 3-ára határozta, azonban ebbeli szándékának kivételében Haynaunak a komáromi vár védművei ellen július 2-ikán a Duna jobbpartján intézett, de a mieink által sikeresen visszavert támadása meggátolta.

Ez úgynevezett ácsi csata egyes részleteiről, minthogy hadtestünk tartalékban maradt, közvetlen tudomással nem bírok s ezért csak azon mozzanatokat jegyeztem fel, melyekben zászlóaljunk is ténylegesen szerepelt.

Nevezetesen, midőn a Monostor nevű fővédmű három elősánczát a császáriak elfoglalták, a tartalékot képező II-ik hadtest néhány zászlóalja, a hadvezénylet intézkedését az ellenséges tüzéség sűrűn hulló 12 fontos lövegeinek háborgatása közben türelmetlenül várva, következő sorrendben állott a csata kezdetén részünkre a védművek megett kijelölt helyen: Monostortól keletre, az erdőhöz legközelebb a szabolicsi 48 számú zászlóalj Rakovszky Sámuel őrnagy vezénylete alatt, mellette szabályszerű távol-ságban a 63-ik számú zászlóalj, ettől lejjebb még két zászlóalj, melyeknek egyike a Don Miguel volt, a másiknak számára nem emlékszem.

Hosszantartó várakozó állásunkban a császáriak által elfoglalt elősánczok ágyúinak felénk röpülő lövegei által keltett rendkívüli izgatottságunk közepette látjuk közeledni felénk a vörös-zekés fővezért, s kíséretével a 48-dik zászlóalj előtt pillanatra megállani.

A fővezér Rakovszky őrnaghoz ezen szavakat intézte: «Kész-e a hazáért meghalni?»

Rakovszky röviden felelt: «a mint parancsolja tábornok ur!» «Menjen — mondá a fővezér — és foglalja vissza ama sánczokat az ellenségtől».

A vett parancs után Rakovszky leszállott szürkijéről, s zászlóalját következő szavakkal indította el: «Fiaim, hazatökért és Szabolcs-megye becsületéért utánam!»

E közben a fővezér a 63-ik zászlóalj elé ugratva, s lovát kissé megcsendesítve, következő parancsot adá: «Őrnagy ur! zászlóaljával támogatni fogja a szabolicsiakat. Előre!» S tovább haladt.

A fővezér további intézkedéséről mit sem tudok, mert zászlóaljunk rögtön indult a szabolicsiak után, kik előttünk rohamlépésben haladva, a nélkül, hogy egy lövést tettek volna, szuronyral vetették ki a sortűzeket adó ellenséget a sánczokból, s nekünk a roham dicsőségéből csak kis részt engedtek.

Balra tőlünk a monostor melletti dombról egy másik kettős rohamoszlop, — melynek

elsejét a Don Miguelek képezték — igyekezett a szőlőkön keresztül az ácsi erdő felé rendetlen futásban menekvő ellenség üldözésére, mely, hogy a további üldözés ellen magát biztosítsa, előttünk a hidat is szétrombolta. Miért is az üldözést abban kellett hagyni s azt a parancsot kaptuk, hogy a védműveink mögötti táborhelyünkre vonuljunk. Előbb azonban még zászlóaljunkat előőrsi szolgálatra rendelték ki, hol másnap reggel oly eseménynek voltam szemtanúja, melyet érdemesnek tartok feljegyezni:

A felkelő nap sugarai által megvilágított térségen az ellenségnek előőrsi vonalát szemügyre venni néhány tisztársammal felmentünk egy emelkedettebb dombra, s annak tetején egyik őrszemünk közelében leheveredtünk. Szemlélődésünk közben észre vettük, hogy az előttünk felállított lovas előőrsi vonal egyik huszárszeme időnként előre csúszik s újra megáll.

A huszárok időnkénti szokatlan mozdulataira figyelmesebbek levén, annak okát egyik tisztársam tábori távesőre segélyével csakhamar felfedezte, s az nem volt más, mint az ácsi erdő Harkály felől kiszögellésének közelében néhány bokor által fedett helyen tanyázó ellenséges altiszti «post» elhelyezése, a ki lova hátán — valószínűleg nagyobb adag snapsz által elkábítva — oly erősen szunyókált, hogy csak akkor látszott kissé magához térni, midőn bólintató fejével lova nyárához járt közel.

Huszárunk apránként előre csúszva, észrevétlenül megközelítette s egy mélyebb bólintása közben mellé rugtatva, lova kantárszárát megmarkolta a szundikáló osztráknak.

Az ekkor támadt zajra, a nem messze levő altiszti posztról a huszárezimborák oly hirtelen ott termettek, hogy mire a császári avizóposton a történeteket észre vették, egy huszár a német sógort lovastól együtt védműveink irányába elvezette, a többiek pedig megállottak.

Mi, kik a történeteket a dombtetőről szemlél-tük, számítottuk egy kis lovas csetepatéra, de biz az elmaradt, csupán annyit láttunk, hogy a foglyul ejtett német helyére másikat állítottak, egy pedig közülök ügetve távozott Harkály felé, valószínűleg a dologról jelentést tenni.

Végül nem mulasztatom el a fővezénylet egy méltányos eljárásának felemlítését.

A fővezénylet részéről a július 2-diki csata után kiadott parancsban a 48-dik zászlóalj parancsnoka, Rakovszky Sámuel őrnagy felhívott, hogy terjeszsze be azok nevét, kik zászlóalijában magukat a monostori sánczok visszafoglalása alkalmával kitüntették. Rakovszky a névsor helyett egy rövid jelentést adott be, mely szerint zászlóalijában senki magát különösen ki nem tüntette, de kötelességüket mindannyian híven teljesítették. E jelentés következtében a 48-ik zászlóalj zászlóját díszítették föl érdemrenddel.

A július 2-iki csata után teljesített előőrsi szolgálton 3-ikán felváltván, visszatértünk előbbi táborhelyünkre, az úgynevezett Czigánymezőre, honnan csak 11-ikén mozdultunk ki, midőn Görgei a Duna jobb partján Pest felé vonuló császári hadseregen egy oldaltámadással akart keresztül törni.

Az ezen napon vívott csatában csekély számú zászlóaljunk mint tartalék vevén részt, róla csak annyit jegyeztem fel, hogy a támadás kellő eredményre nem vezetett, a felső dunai hadsereg a 2-ik és 8-ik hadtestek hátrahagyásával július 13-án a Duna balpartján Komárom alól elvonult.

Görgei elvonulása után Klapka, mint a vár és védelmi csapatok főparancsnoka, a gyengébb zászlóaljak kiegészítésére irányozta figyelmét.

Ebbeli intézkedései folytán — minthogy zászlóaljparancsnokunk, Darabant Ignác az oláh nyelvet folyékonyan beszélte, — körülbelől 300 erdélyi oláh legényt osztottak be zászlóaljunkba. Ezek kiképzésével igen sok bajunk volt — mert a legjobb bánásmód ellenére is, — teljességgel nem akartak tanulni, pedig elárult mozdulataikból látszott, hogy a fegyverrel való bánásmódban járatosak. Erről egy alkalommal, midőn a gyakorlati terepen a velük foglalkozó s nyelvüket meglehetősen értő altiszteket vizsgáltam, akként győződtem meg, hogy pihenés közben, «habt acht»-ot kiáltottam, mire úgy kihúzták magukat, mint bármely gyakorlott katona, s ebbeli rajta kaptasukon maguk is mosolyogtak. Az ekként szerzett tapasztalatok után szigorúbb bánásmóddal folytattam, a gyakorlati szolgálataira csakhamar beváltak. Az akkori viszonyok jellemzésére megemlíten-dőnek vélem, hogy az augusztus 3-iki kirohanás utáni napon portyázó huszáraink a császári hadseregnek egy kisebb pénzszállítmányát zsákmányul ejtvén, náluk láttuk a legelső úgynevezett «Almássy-bankjegyeket», melyeknek azonban nem nagy becsét tulajdonítottak, mert egy pakli 100 darab vadonatúj egy forintot egy öt frtos Kossuth-bankóért szívesen adtak. Én is vettem tőlük, de midőn «utaltvány Magyarország közjövödelmeire» című feliratát elolvastuk, annyira elvesztette előttünk a becsét, hogy az nap este mulatság közben elhasítottuk fidi-busznak.

(Folytatása következik.)

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ EMLÉKFÁI.

Hogy a boldogult királynénk gyászos halála felett érzett benső, igaz részvét, mely az egész nemzet szívét oly mélyen áthatotta, külsőleg is minél inkább nyilvánvaló legyen, *Darányi* Ignác földmívelési miniszter, 1898 november havában lelkes hangú felhívást intézett a magyar társadalomhoz, hogy a dicsőült királyné emlékeztére országsszerte emlékfákat ültessenek. A majdan emelendő emlék-templomokon, szobrokon kívül, hadd hirdesse a fák lombjainak susogása is a magyar nép soha nem szűnő hálás, kegyeletes emlékeztét.

És a szép felhívás visszhangot is keltett a magyarság szívében mindenütt, hegyeken, hal-mokon, síkokon egyaránt, úgy, hogy az idei július hó végéig terjedő kimutatások szerint, a hazában 2.787,413 emlékfát ültettek, sok helyen pedig ezután fognak ültetni.

Igazán megható az a szíves igyekezet, a mely-lyel a legapróbb, legfélreesebb falvak szegény lakosai is siettek kegyeletüknek ily módon is kifejezést adni.

Láthatjuk ezt abból a díszes kiállítású «*Erzsébet királyné emlékfái*» című albumból mely ezekről közöl kimutatást.

Ő Felségének a királynak is fognak egy díszes albumot átnyújtani, a melyben számos művészi rajz a szebb emlékfá-csoportokat tünteti fel. Ennek egyik rajza után mi is bemutatjuk a gödöllői emlék-park egyik részletét.

A gödöllői koronabirtokon — a mely kedvenc tartózkodási helye volt a boldogult királynénak — egész parkszertő erdősített létesítették a földmívelési miniszterium, mintegy 40 holdnyi területen, beültetvén azt sok ezer fával, cserjével. Az ország különböző részein fekvő kincstári birtokokból, állami faiskolákból hozták a csemetéket, mintegy 4000 tülevelűt, 10,000 lombos fát, 10,000 cserjét, tehát összesen 24 ezer darabot, az egész erdősítés azonban csak a felvő év végén lesz befejezhető.

A park 2000 folyóméter hosszúságban magas

léczkerítéssel van körülvéve; közepén dombot emeltek, erre pedig egy kilencz méter magas-ságú sziklatömböt építenek, a melynek csúcsát fejrészéből faragott, egy méter magasságú korona fogja díszíteni.

E koronás sziklatömb mellett fogják felállítani a dicsőült királyné mellsobrát is, a mint ez rajzunkból kivehető.

Bizonyára ez lesz egyik legszebb ilyenemű emlék az országban, mely oly méltó is a boldogult királyné emlékéhez, a ki annyira szeretete a természetet.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ EMLÉKÉRE.

Kit csak áhitattal, áldva emlegettünk,
Kit szívébe vésett gyermek, ifju, agg:
Óh, az meg nem halhat, örökös felettünk
Onnét, hol az élet tisztább, boldogabb.
Honnét harmatcsepp száll hozzánk hajnal tájon,
Honnét balzsam hull a sebre, hogy ne fájjon,
Honnét új reményt nyer az, a ki csüggedett,
Honnét fényt sugároz az örök szeretet.
Mily boldog lehet az, a ki angyalt látott,
Bajban védelmező, hű nemőt, barátot!

Mi láttunk! Hisz itt élt! Hozzánk ide szálla
S mint a harmat cseppje, olyan ragyogó,
Szívünk örök zálog gyanánt maradt nála,
Balzsammal gyógyító, drága pártfogó!
Hogy ő reánk nézett, új erőt nyert lelkünk,
Tenger-vész közt nála biztos partra lertünk,
Szíve melegétől minden újra éledt
S a mi szeretetünk vallássá, hitté lett.
Mily boldog volt e nép, a mely angyalt látott
Bajban védelmező, hű nemőt, barátot!

Erzsébet! Áhitat szól e honnak népe:
Nézd, im, templomokat emeltünk Neked,
A szegény egy fászkát ültetett kertjébe,
A gazdag örököz, kareszű fenyeget.
Jőjj s bárhol visz útad: alföldtől a bérczig
Erdőzűgás hallszik, virágitat érzik,
S gyermeknek, ifjúnak, aggnak egy a gondja;
Te érte nőjőn az Erzsébet-fa lombja!

Ti pedig, kis fászkák, e hon szent földében,
Míg csak egy magyar él, fejlődjétek szépen!

A HŐFORRÁSOK LAKÓI.

Az öreg Plinius is tudta már, hogy a paduai meleg forrásokban füvek, a pisaiakban békák, a vetuloniaiban halak élnek. A régi paduai hévízekben, az euganei hegységben a Po mellett még most is találunk zöld növényeket s apró rovarokat, melyek rögtön elpusztulnak, a mint hideg vízbe kerülnek. Pisa mellett a caldaetoli hőforrásokban és St-Juliano fürdőjében vannak élő állatok, köztük a Belgrandia thermalis nevű édesvízi csiga. Úgy látszik tehát, hogy a meleg vizekben külön tenyészet található fel, néha oly hévízekben is, melyek összeférhetleneknek látszanak a megélhetéssel.

Sonnerat Péter híres francia tudós a múlt században a Filippini-szigeteken nem messze Manila városától 69° R meleg forrásban három bokrot talált, melyek igen jól tenyészték, bár nemcsak gyökereiket érte a meleg, de lombjaik is örökös forró gőzben voltak. Nem messze innen Balty város mellett egy 50° R foku meleg vízben, hol a bedugott kéz pár pillanatig sem tűrt el a forróságot, négy hüvelyk hosszú halak uszkáltak s oly fűrgén, hogy teljes lehetetlen volt őket megkaparítani.

Hasonló csodálatos tümenyeket ismerünk más vidékekről is. Különösen híresek Hermann-Mesontine hévíforrásai Konstantin alig tartományban, hol 40—50° C forró vízben számos hal és apró rák él, az utóbbiak oly nagy mennyiségben, hogy hullámok által kiveret hulláik a forrás partján állandó széles csokoládé-barna keretet alkotnak. Ischia sziget hévíforrásai is él hasonló rák. Tunisban Kafa hévízeiben, melyek hőfoka 75° C, halak s angol-nák élnek, melyekről különben eléggé ismert

FŐ-ÚT A MILÁNÓI «CIMITERIO MONUMENTALE»-BAN.

dolog, hogy nagyon tudnak a különböző hő-mérséklethez alkalmazkodni. Közöséges édes-vízű halakról gyakran észlelték már, hogy télen a jégbe fagnak, de tavasszal ismét felélednek, sőt kellő óvatossággal az ember is képes őket életre kelteni. Nordenskjöld a szibériai jegestenger mellett fekvő kis parti tóban, mely legalább 9 hónapig át teljesen a fenekéig befagyott volt, számos halat talált élve.

Különösen gyakoriak a hévízekben a kis kagyló-rákok, melyek a mérsékelt égöv alatt nagy hőmérséklet-változást bírnak ki s e mellett alkalmazkodni tudnak a források vasas vagy kénes tartalmához is. Egyes esetekben a sófőzésnél már csaknem elpárolgatózott s alig mozgó vízben is találunk ily állatokat, sőt a természetbúvárok és gyűjtők nem egyszer észlelték, hogy azok a chromsavas oldatban és spiritusban, hova megölés végett rakják, napokon át egész vidáman uszálnak.

Aargau meleg forrásában van egy kis uszó bogár (Lacubius thermerius), mely 205° F forróságot is kibír. Más, csaknem hasonló forrású vizekben jelentékeny mennyiségű légy-álcsát találtak s egyes magyar hévíforrásokban különböző piócafa-jokat.

Az alsóbbrendű növények még nagyobb forróságot is kibírnak, mint az állatok. Izland szigetén a langarnasti hévíforrásokban számtalan alga és haraszt él, részben oly fajok, melyek másutt hideg vízben találhatók. Cohn állítása szerint különösen a phyconkromaceák képesek eltűnni oly forróságot, minőben minden más élőlény menthetetlenül elpusztulna. A karlsbadi forrásban 74° C-nál már nincs sem állat, sem növény, de ha a hőmérséklet 54° C-ra süllyed, különféle alga-fajok tűnnek fel, épen úgy, mint a Margit-szigeti forrásnál is. Természetes körülményben, hogy oly forró vizekben, hol az élet eleme, a fehérnye, megalszik, a növények és állatok nem élhetnek meg. Az éltető víz akkor épen úgy pusztító elemmé alakul át, mint az éltető meleg, ha egyszer tűzzé fejlődik.

A TEMETKEZÉS RENDEZÉSE BUDAPESTEN.

Nehéz kérdés megoldását tervezi most a főváros tanácsa, midőn a temetkezést akarja egyszerűbbé változtatni; úgy, hogy a modern közegészségügyi tekintetek mellett a kegyelet se szenvedjen sérelmet. S az új temetési rendnek hatása bizonyosan kiterjedne az egész országra is, mert hiszen azok a bajok, a melyeket a fővárosban tapasztalhatunk a temetés rendszere körül, legalább részben országosak. A kegyelet nevében némán, türelmesen hordják országsszerte azokat a terheket, a melyeket az egyre nagyobb mértékben fejlődő fényűzés a gyászolókra rákötött. S a fényűzés mellett a kegyelet elvesztette igazi bensőségét, a cifra külsőségek ide-oda hurczolása pedig terjesztője lett a különböző veszedelmes betegségeknek. E két országos baj ellen száll sikra, mint kezdeményező: a főváros tanácsa.

A tervezett újítás egyik fő megokolása az, hogy közegészségügyi követelmények tiltakoznak az ellen a temetési rendszer ellen, a melyeket nálunk követnek.

A temető-vállalatok emberei és holmijai mind veszélyes terjesztői a betegségeknek. Emberek és holmik tisztítatlan és fertőzött állapotban jutnak az egyik gyászhelyről a másikra. Szabadon érintkeznek a temetőszolgák a közönséggel, majd a temetés után posztóikkal együtt betelepnek a villamos kocsikba a gyanútlan utasok közé.

A kik a fővárosban valamely temetésen részt vettünk, mindnyájan voltunk a szűk, fülledt levegőjű szobában, a melyben 36—48 óráig áll a ravatal egő gyertyákkal, koszorúkkal körülvéve. Minden ablak légmentesen zárva; vastag, áthatatlan posztó borítja a szomorú hely minden részét. A lépcsőház, a folyosó, az udvar emberekől nyüzsgő, mindenki elégedetlen a tűrhetetlen szorongásban, a még tűrhetetlenebb levegőben.

Azután még kinosabb állapot következik. A menet — többnyire bércokcikon, vagy omnibuszokon — lassú tempóban halad a temető felé. A zsúfolt utcákon minduntalan torlódás áll be. Majd a villamos, majd valami társzeker keresztezi a menet útját. Nagy lassan kiérnek a kőbányai útra. Ezen közben az idő múlt; a temető-vállalat kocsisainak még egy temetésen kell résztvenniük. Ez készíti őket arra, hogy a szabadabb területen vig galoppban szállítsák a halottat, a kit a menetet is megfelelő sebességgel követ a temetőig.

Szomorú hátrányai ezek a nagyvárosi rendezetlen temetésnek. S még szomorúbb, hogy mindez csak nálunk van így. A nyugat-európai városok maguk, vagy az állammal karöltve már régóta rendezték a temetés ügyét. Halott a lakásban — ez a szabályok eleje — három, legfőlebb 12 óráig (ha este történt a halál-ozás) maradhat. A ravatalozás csakis a város által a temetőkben épített, díszes ravatalos-házban történhetik. A halottat a lakásban kell koporsóba tenni, be is szentelhető, de a ravatalos-házba való elszállítás alkalmával menetet nem kísérheti. Csupán a pap. Az elszállítást a város végzi, a mint hogy az egész temetést a hatóság rendezi — künn a ravatalos-házban, olyan ceremóniával, a milyent a család kíván.

Fővárosunk tanácsa különösen Milánó, München, Drezda, Zürich városok temetésrendjét tanulmányozta. A legkifogástalanabb Milánóé. A szabályok Milánóban ugyanazok, mint a fent elősoroltak. A halottat kíséret nélkül szállítják a Cimiterio monumentale díszes ravatalos házába. Ott helyezik ravatalra s onnan vizsik végleges nyugró helyére, a Cimiterio muscoccoba, a mely hat és fél kilométernyire van amattól. A ravatalosházból a cimiterio muscoccoba külön villamos vasut áll rendelkezésre, a mely a gyászoló közönséget elszállítja. A koporsót a villamos kocsi elején levő szekrényeszerű nyíl-lásba teszik, a melyet ajtó zár el. A kocsi túlsó részében a papoknak és nyolcz családtagnak van hely. A gyászoló közönség tetszés szerint

a többi kocsi (rendes közúti vasút) foglal helyet. A vasút a cimiterio musocco közepéig megy be. Ott a községi temető-szolgák Szent Mihály-lovával ellátott négykerekű kocsira teszik a koporsót, a melyet a gyászolókól követve, lehetőleg a sírig tolnak. A temetés ilyen képen — a hatóság kezében lévén az egész — rendes, közegészségügyi szempontból kifogástalan, ünnepes s a kegyeletet nem sértő, másrészt humánus, mert a külsőségek elintézésénél a város nagy tekintettel van a szegény, megszorult családokra.

Ugyancsak a kötelező központi ravatalozás alapján történik a temetés Nyugat-Európa valamennyi nagyvárosában. Mindenhol a város adja a külső keretet, kivéve a svájci kantonokat, ahol az állam is felerésben hozzájárul a temetések rendezéséhez.

Budapesten a tanács a milánói rendszert akarja meghonosítani. A kerepesi-úti köztemetőben díszes, nagyszabású ravatalosházat szándékozik építeni a müncheni ház mintájára,

lön halottas-vasúton, a melynek beszerzésére a városi villamos vasúttársaság már régebben kötelezte van. A temető-vasútak árait a főváros még 1893-ban a következőképp állapította meg:

Szegény halott után, ha közlekedésként temetik, a szállítási díj 1 frt. Szolgálati kocsi elhelyezett halott után (egy kocsi a fér nyolcz koporsó) 3 frt. Külön halottaskocsi külön vonattal 30 frt. Díszes halottaskocsi külön vonattal 100 forintig. A külön vonatok ára: egy kocsi 26 tiló, 24 állóhelylyel 14 frt; két ilyen kocsi 21 frt; három kocsi 28 frt; négy kocsi 35 frt.

A tanács a temetési végleges szabályozásával meg akarja szüntetni azokat a panaszokat, a melyek egyrészt mélyen sértik a kegyeletet, másrészt veszélyeztetik a közegészségügyet.

Ezzel a reformmal a főváros a monumentális köztemető kérdését is meg akarja oldani. A kerepesi-úti temető, a melyben eddig is az ország legjelesebbjei kaptak örök nyughelyet, lenne az országos dísztemető. A régi sírokat a milánói

hét embernek volt neje egymásután s mind a hét férjét rendkívüli módon vesztette el. Az első vasútról esett le; a másik tévedésből mérget vett be; a harmadik bányászati szerencsétlenség áldozata lett; a negyedik főbe lőtte magát; az ötödiket vadászatán lőtték meg; a hatodik állványról leesve nyakát szegte, végre a hetedik vízbe fuladt.

* Utazás a világ körül egy kis hajón. A legkisebb hajó, mely valamikor földkörüli utazásra indult Neord Persy angol tengerészkapitány «Xora» nevű nyolcz tonnás vitorlás yachta. Neord kapitányon kívül, csak egy Vass nevű úri ember s ennek 12 éves fia utaznak a hajón. Az utat 2—3 év alatt teszik meg. Vass ur egy amerikai napilap számára az utazást leírja és fényképeket készít s ezért 60 ezer dollár tiszteletdíjat kap. A három utas életét fejenként 200 ezer dollár biztosította egy chicagói intézetnél.

* A tengerből évente átlag 15—18 millió nagyobb és 25 millió kisebb halat fognak ki. Maguk az amerikaiak halászatának eredménye mintegy 850 millió kilogramm hal, mely szám különben nem oly nagy, mint látszik, mivel egy lakosra 10 kiló sem jut egész éven át.

Halottasház a müncheni új temetőben.

Halottasház a drezdai temetőben.

Halott-szállító villamos vonat a milánói «Cimiterio monumentale» mellett. (A kocsi nyitott oldalán teszik be a koporsót.)

Halott-szállító kocsi a milánói «Cimiterio Musocco»-ban.

KÜLFÖLDI TEMETŐKBŐL.

hogyan a lakásokban való felravatalozást megszüntethesse. A halottaknak a központi ravatalozásba való szállítást, a mely minden ceremónia nélkül lenne, arra való gyászokosikon valamelyik temető-üzemeltető végzné, bár még a hetvenes évek előtt is maga a község adta a halottaskocsit.

A központi felravatalozás kötelezővé tételével egyszerűsítene a halottvizsgálatot és bebiztosítaná a halott anyakönyvvezetést a külön halottképekkel. Az elhunytat a kötelező központi felravatalozás behozatala után kétszer vizsgálnák a halál konstatació végett: a koporsóba tétel előtt, és künn a ravatalozásban.

A temetési szertartás a ravatalozásban folya le, a melyet ép erre való tekintettel a tanács úgy rendezte be, hogy a legdíszesebb temetésnek is megfelelő keretül szolgáljon. Együtt a legnagyobb mértékben gondoskodik a hatóság a szegényebb sorsúak temetéséről, a mely célokra a ravatalozás egyszerűbb s mégis impozáns terméi szolgálnak.

A központi ravatalozástól (a kerepesi temetőtől) ép úgy mint Milánóban: villamos vasút szállítaná a koporsót és a közönséget a 11 kilométer távolra levő rákos-keresztúri temetőbe. A szállítás úgy történne, mint Milánóban, kü-

cimiterio monumentale mintájára akképen alakítanák át, hogy a sírok díszítése tekintetében bizonyos kötelezettségeket fognak felállítani. A síremlékek nagyságát a sorok rendje szerint szabályozzák. Az első sorokban alacsony, fekvő, a hátrább levő sorokban magasabb, az utolsó sorokban magasban kiemelkedő emlékek felállítása lenne kötelező, a mint ez a milánói dísztemetőről adott képünkön is látható.

Geley József.

EGYVELEG.

* A kerti virágok között igen sok mérges van. A jácint és nárcisz leveleinek rágása hányást idézhet elő, a gyökereik pedig halált. Igen veszélyesek a lobeliák, kisasszonycipője, gyöngyvirág, mák, pipacs, leander és sok más. Némelyik halálos méreg is lehet.

* A vasúti kocsi zörgésének megakadályozása. Amerikában a vasúti kocsi kerekeit egy chicagói mérnök által feltalált guttapercha burkolattal akarják ellátni, mely a kerekek okozta kellemetlen lármát és a kocsi rezgését megszünteti.

* Érdekes özevgynek nevezhető egy aránylag fiatal, művelt amerikai nő, ki 1880—1895 között

* Az unalmas lecke és a betegségek. II. Miklós császárról azt írják, hogy gyermekkorában tanárainak sok bajt okozott. Ha valamely általa nem kedvelt tantárgyra került a sor, a trónörökös rendszeren betegnek jelentette magát. Így például az ó-görög történelem neki rendszeren fogfájást, a számtan rheumát, a mértan pedig fejfájást okozott. Amde minden egyes elmaradt lecke után a csárnak jelentést kellett tenni. Egy alkalommal a főudvarmester azt jelentette, hogy a számtan előadását el kellett halasztani, mivel a trónörökös foga fáj. «Ez lehetetlen! — kiáltá III. Sándor csár — mondja meg fiának, hogy téved. Hónapok óta mindig azt hallom, hogy a görög lecke előtt kap rendszeren fogfájást. A számtant szokta rheuma megelégné. Ettől fogva a trónörökös sokféle bajjal elmaradtak.

* A párisi csatornák felhasználása. Folyó év július 8-ika óta Páris területéről a Szajna vizébe semmiféle városi csatorna nem ömlik. A csatornák tartalmát a Szajna völgyében levő szántóföldek és zöldégek kertek trágyázására fordítják. Az e célra készült 21211 méter hosszú vezeték 38 millió frankba került.

* A férjhezmenés kora a házassági statisztikával bíró művelt államok adatainak átlaga szerint a 23 és fél év; természetesen azonban, hogy a művelten népeket is ide számítsa, a leányok rendszeren jóval előbb jutnak főköthő alá.

A KÖZLŐ HÍD.

A SZEGEDI NAGYHÉT.

Nagy ünnepünk van e héten, a mely öröme az egész nemzetnek is: hiszen ez a magyar föld ünnepe. A népünknek ezer esztendő óta életet adó földünk ünnepe, azé a földé, a melyért élt, örült, szenvedett, harcolt a magyar, a melyiken ott van az ősek kiontott vére, és a melyben ott van a nemzet jövője. Töle kapja a magyar az erejét, reményességét, a munkakedvét. Ezt ünnepeljük most itt a szegedi földön.

dőjenek a képe: ilyen hatalmasnak, élénknek, gazdagnak. Így látták és emlegették a jövőjét azok, a kik az új Szeged megalkotásában részt vettek. Ej, kár, — sohajtunk — kár, hogy ez csak nyolcz napig tart így s nem marad már most így örökké!

Milyen szépek így a nagy elevevességben a mi palotásoros utcáink, zsúfolva urakkal, úrnőkkel, polgárokkal, munkásokkal vegyesen. Ki ünnepel, ki munkára megy. Az üzletek csillognak a drágaságoktól és töltlen kézzel nem állnak a boltokban; forog a pénz, cseng az asz-

A KIÁLLÍTÁS MEGNYITÁSA.

JÓZSEF FŐHERCEG SÉTÁJA A KIÁLLÍTÁSON.

Nagy, fényes raktárakban ki van állítva az ország népének szeme elé legjava mindannak, a mit a magyar föld ad, a legjava, a mit a magyar nép munkája létrehozott. Hadd lássák a népek, a kik a hegyek közül és a síkságok messze határaitól ide jöttek ezrével: hogy halad a magyar munka, gazdagodik a földje.

Mikor elkészült a föld és munka ezen kincses tárháza, eljött József főherceg és zengzetes magyar szóval átadta a magyar munka-kiállítást az ország népének.

A szeretett hazáról beszélt a fenséges úr és örömben dobogott a népi szíve, mely őt körülvette, a mint hallá:

... «Ezen földet, melyet hős őseink fegyverrel hódítottak, ezentűl munkával és kitarással iparkodjunk megtartani, művelni és virágzóvá tenni»...

S aztán azt mondta a király helyettese a magyar népnek:

— «Nézzetek meg a magyar föld itteni életét és a magyar kéz itteni munkáját s tanultatok belőle...»

Sok ezer magyar volt itt, a ki ezt hallotta és hajadonfővel éljenze a munkára serkentő szót, a mely a fenséges úr szájából hangzott; de mintha az egész magyar nép szíve itt dobogott volna s felelt volna azokban a lelkes éljelenekben.

Ehez hasonló napja kevés volt még Szeged népének.

Lobogódisz mindenütt, valami csodálatos, új, pezsgő élet zaja hallatszik a Tiszapart fővárosának széles, egyenes utcáin és parkos terein. Szép álmainkban így van rajzolva Szeged jövő-

több gondot kellene fordítani nemzeti szempontból.

Lukács László pénzügyminiszter ezt mondta a város küldöttjeinek:

— Szegedet úgy ismeri a világ, mint a feltámadás szimbolizmusát, és én hiszem és reménylem, hogy Magyarország közgazdaságának fölvirágzása is ezen föltámadt városból fog kiindulni; ezt jelenti a kiállítás nagy sikere.

A másik miniszter, dr. Darányi Ignác pedig a magyar gazdák előkelő, nagy gyülekezete előtt ezt mondta:

— Gyűljünk a munkára, mert hogy a költő szavaival éljek, a porszem, mely egymagában áll, a lehellet is elfújja, de ha a porszem sziklává egyesül, a förtöget se vesz erőt rajta.

Ily lelkes hangon beszéltek a szakminiszterek ebben a városban, a hol másfél százezer hold van kisgazda kézen és pedig mind magyar kézen, a melynek ereje a nemzeti élet fejlesztésében óriási feladatokra van hivatva. Ez az erő mutatkozik a mostani kiállításnak munkájában is.

Aránylag kicsi helyen a magyar munkának magasztalására érdemes kincses gyűjteménye van összehordva s köröskörül sűrűnek az érdeklődő látogatók nagy csoportjai. Legelől áll a platános, gyönyörű liget, jobbsorán a földből vett nagy gyűjtemény. Négy pavilonban minden terményből mutatvány, a mit a magyar föld ad. A sokféle mag, a miből áldás fakad. A fekete föld és homok különféle terményei.

Az állatkiállítás, négy hatalmas karámtetőben — a leggazdagabb. Nem volt még

A TISZA-PART.

SEGEDI KÉPEK. — Keglóvich Emil fényképei után.

alakjai, a mi alsóvidéki barnapiros, részint csizma, részint papucses svábaink egész sereg-száma.

Nagy és tanulságos munka-képek és gyűjtemények vannak itt a magyar iparról is. Ez a leggazdagabb. Dicsősége, hogy minden kis darabja — magyar.

De hiszen minden a magyar föld és munka erejét mutatja, a mi itt látható: a borászatban, gyümölcsészetben, halászatban, tejgazdaság, néhezet, gépek, kertészet kiállításai.

S ha még megemlítem, hogy mindezek mellett van még itt az ország népének egyéb kulturáltságai is: az őszi szegedi képtárlat kétszázötven festménnyel, s voltak és még lesznek művészi ünnepélyek, nagy sport-versenyek, látogatások stb., még akkor is csak elnagyolt vázlatot rajzoltam a mi szegedi nagy-történetéről.

Békefi Antal.

JÓZSEF FŐHERCEGZEG LÁTOGATÁSA SZEGEDEN.

Szeged, szeptember 8.

Megnyílt a szegedi kiállítás. József főherceg, ki lejött az Alföld nagy városába, mint mondá, örömtől lelkesedő szívvél, s nem mint hűs évvel ezelőtt, könyekkel szemében.

Eljött s három napig időzött a tiszparti új városban, mely a béke ünnepét, a föld munkájának ünnepét ülte.

A főherceg már szombaton este megérkezett, s olyan lelkes fogadtatásra talált, mely pártját ritkítja. Az utcák vonalai, melyeken áthaladt, kétfelől a lelkes polgárok és polgárnők eleven falával voltak beszegezve. Ennyi ember még nem igen verődött össze Szeged falai között.

Másnap már korán zajosak voltak az utcák, s öbzölött a nép az Erzsébet-liget felé, melyhez a Tiszán át hatalmas vashíd vezet. Fogat fogat után robogott át a hídon, s fényesebbnél fényesebb díszruhás urak, csillogó drágaköves kardokkal oldalukon, gyülekeztek a díszsátor előtti téren, a mely díszsátorban a főherceg később megnyitotta a kiállítást.

Óriási tömeg várta már itt a főherceget, főrangúak, polgárok, földmivelő nép vegyesen. S mikor a mezőhegyesi fogatok megérkeztek s azok elsejéből leszállott a főherceg, oly éljen-zúgott át a ligenet, milyent még nem visszhangoztak soha a tiszparti liget nyárfái.

A főherceg a díszsátorban hallgatta Darányi miniszternek, majd László Gyula szegedi helyettes polgármesternek, s végül Bujanovich Sándornak, a kiállítás elnökének hozzá intézett szavait. Ismeretes az a válasz, melyet a beszédek József főherceg mondott. Mindenki lelket öröme indították a szívből jött nemes szavak.

S miután megnyitotta a kiállítást a főherceg, elindult körüjárni, s az ötven hold területet elfoglaló kiállítási pavilonokat sorban meglátogatta.

A gyűjteményes kiállításban az uradalmak szerepelnek, de egyes városok s községek is szép gyűjteményeket állítottak ki.

A mezőgazdasági ipar ezer leleményes műve sorakozik egymás mellé a kupolás, nagy iparcarnokban, a mely gyűjtőpontja a kiállításnak. Itt időznek a kiállítást látogatók legtöbbször, itt van legtöbb csodálni valója a szemnek, gyönyörködni valója a tekintetnek.

De nem kevésbé vonzza a látogatókat a földmívelő-iskolák kiállítása, mely a nagy közönségre is vonzó erővel bír.

A főherceg ezen első útján, — habár itt-ott csak futólag is, — de a kiállítás minden helyét érintette.

Átment a csarnokon, hol az ebek vannak kiállítva, s megtekintette még a baromfiakat is.

A gépcarnokból azután az élő állatok kiállításának főhelyére ment át, melyet behatóbban megsejmelte.

A főherceg környezetével beszélgetve, megsejmelte a kiállítók, kezét is fogva némelyikkel, két órán át haladt föl a karámokig, hol gulyákra menő tömegben vannak a szarvas-marhák.

A főherceg a kiállítást elhagyva, vendégséget

adott, melyre a kiállítás főbb intézői közül hatvanketten voltak hivatalosak.

Délután azután kiment a lóverseny-térre, hol a számára készült díszpályában foglalt helyet Bolla altábornaggyal s Darányi miniszterrel.

A lóverseny után a főherceg újra átment a kiállításba, s ott egyenest a halász-csárdához hajtatott s «szegedi» halpaprikát rendelt.

Izlett a főhercegnek az eredeti étel, s kétszer is kért belőle. Majd megtekintette az eredeti szerkezetű halászcárdát is, melyet Beck István városi jegyző tervei szerint építettek s rendeztek be.

Beck a népies ízlésű dolgoknak különösen barátja. Otthon egész gyűjteménye van mindenféle fokosokból, kulacsokból, ostorokból, pipákból, s különféle korbelt magyar díszruhákból. Meg is tisztelte a főherceget egy pipával, egy kulaccsal, meg egy karikással. A gyűrűcsészárú, faragott szópókájú kis cserépipát mikor átadta a főhercegnek, a nagyur egy pipa dohányt is kért a város nótáriusától, s az odanyújtotta sallangos, himzett kosztókat s a főherceg rágyújtott.

A kulacsot is szívesen fogadta, meg a karikát is. A kulacsot meg is töltötte borral, s úgy vitte el magának emlékül. A karikásra meg azt mondta:

— Akkoraképp durrantok vele holnap reggel, hogy tíz mérföldre elhullaszik!

A derek jegyző boldog volt, hogy a főherceg érdeklődik az ő gyűjteményes darabjai iránt. Aztán meg is mutogatta magán, hogy milyen a magyar ruha.

— Ez a hegyesfejű csizma olyan, mint a milyet főhercegség szeret, ennek azonban, a mit az én szegedi csizmadíam csinált, nincs párja az országban.

Következő nap újból kiment a főherceg a kiállításra. Kora reggel kelt fel, s hét órákor már ott sétált pavilonról-pavilonra. Alaposan megnézett mindent, s dicséretben sem fukarkodott.

Majd a közművelődési palotába ment át, hol megtekintette a képképzőművészet, melyen jó felőrlő időzött. Innen egyenest a pályához hajtatott, hol szíves búcsút vett a város polgármesterétől, Pálffy Ferencztől, s a kis bére gyűlt uraktól, Darányi és Lukács miniszterektől, valamint Kállay főispántól. Lebocsátotta a segédtestet a szalonkocsi ablakát, s a főherceg az induló vonatról tisztelegve vett búcsút az őt eljövő nagyközönségtől.

A főherceg emlékezetes látogatása alkalmából néhány idevonatkozó képet is bemutatunk. Az egyik a megnyitás jelenetét ábrázolja; a főherceg a díszsátor árnyában áll, s körötte a közönség, mely éppen az ő beszédjét hallgatja. Egy másik kép a kiállításon tett körút egy jelenete.

A várost ismertetik többi képeink. Egyik a Tiszát ábrázolja, a tiszparti házakkal, s a másik a kiállításba vezető hidat tünteti fel. A képeket Keglovich Emil fényképező készítette Szegeden.

Kisteleki Ede.

RENNES.

A világ figyelmét hetek óta Rennes, a Bretagne egyik régi városa vonja magára.

Hajdanában országgyűlések is tartottak a híres rennesi palota nagytermében, melynek Cuignet által faragott remekművű erkélyéről Sévigné asszony és még néhány úri hölgy hallgatta a tanácskozásokat. Most a Lyceum dísztermében valóságos nemzetközi közönség tolong, hogy a Dreyfus-pör lefolyását végig hallgassa.

Maga a város csendes, sőt a falai közt folyó nevezetes tárgyalás iránt szinte közömbös. A rennesi közönség rendes dolgai után jár, a kávéházak szokott látogatását el nem mulasztja, egy szóval úgy él, mintha semmi különös sem történnék a városban.

A Lyceum közönségét mostanában lapszerkesztők, riporterek, kíváncsi emberek és a pörbeli tanúk teszik. Lehetnek vagy kétszázan; ezek a városban ide-oda járvá, a többi néptől úgy különválnak, mint az olaj a víztől.

Idégenek párisiak, angolok, oroszok, amerikaiak, németek, a világ minden részeiből ide

küldött hírlapírók, kik tudósításait — úgy szólván percről-percra röpitik a távira sodronyán a földteke legtávolabbi zugaihoz is.

Furcsa életet élnek; idejük szigorúan be van osztva, akár csak valamely laktanyában. Mindannyian öt órákor kelnek fel. Alig hogy a reggeli elköltötték, negyed hétre a Lyceumba kell menniük, honnan délig senki sem mozdul. Dél-től két óráig a villás reggeli, kávézás és szivarozás. Kettőtől hétig munka, posta, másolás s egy kis sétá. Az ebéd esti 8–9 órákor van, melynek végeztével aztán minden ember nyugalomra tér, hogy másnap reggel öt órára ismét talpon lehessen.

A tudósítás Rennesből Marseillen és Londonon át akár Chicagóba is oly könnyen s pontosan jut el, mintha a szomszéd faluba küldnék. Kétszáz hírlapíró a teremben egymás mellé állított, egyforma nagyságú íróasztaloknál ülve, folyvást ír, jegyzet és némelykor fenhangon is beszél, mire a mögöttük álló csendőrtiszt erőlyes hangon csendet kér.

Az újságírók közt néhány csinos hölgy is ül; ezek leginkább amerikai lapok tudósítói. Időnként a hírlapírók futárai jelennek meg a teremben, hogy a borítékba tett sürgönyöket és leveleket átvegyék s azonnal tovább juttassák.

A sajtó számára külön felállított távira egyszerűen hat sürgönyt vesz fel. Egy amerikai tudósító naponként átlag kétezer frankot fizet az általa feladott sürgönyökért. A sajtó emberei három vendégfogadóban vannak szállva. A «Hotel de France» udvarán Demange, Labori, Jules Claretie, dr. Widai, Emile Blavet, stb. szoktak találkozni. A többi érdekelt személyek és híres egyéniségek a «Hotel Moderne»-t választották gyülekező helyül, hol aztán a nap eseményeit tüzetesen megbeszéljék-ve.

Azt a helyet, hol Labori ellen a merénylet történt, az Olte folyó partján lévő park szélén, most is sokan megnézik s onnan Labori szállása felé indulnak, mely egy csinos kert közepén áll szép villa.

A katonai fogház három ablakán lévő deszkaboríték Dreyfus zárkáját mutatja; míg az indóház tőszomszédságában látható villában Dreyfusnak lakik.

A Lyceum, melyben a haditörvényszék tárgyalásai folynak, Franciaország hasonló intézetei közt, mondhatni, a legelső helyen áll.

Egy nagy kert kellő közepén van, oldalán gót stílusú kápolna, a díszteremben pedig, hol a tárgyalás folyik, Bretagne híres férfainak arcképei vannak felfüggesztve.

Most már vége felé közeledik a nagy pör. A legnevezetesebb tanúk már kimállgaták s néhány nap múlva, ha csak valami előre nem látott esemény meg nem hosszabbítja, be lesz fejezve a tárgyalás, melynek folyamáról, mivel nálunk is nagy érdeklődéssel találkozunk, több képet közöltünk már, a melyeket most még pár újjal toldunk meg. Ezek közül egyik a tárgyalás termét mutatja, a mint az elnök kihallgatja Dreyfust. A kép baloldalán az elnöki emelvény látható a bíróság tagjaival, s mellette egyfelől a közzéadó és a jegyző, másfelől a védők ülnek. Ez utóbbiak előtt ül a vádlott, a kire állandóan egy kapitány vigyáz.

A kép másik részén a közönség látható. Az elnökséghez legközelebb eső helyeket a hírlapírók foglalják el, a kik ugyancsak kemény munkát végeztek ezekben a napokban. Sokszor a külföldi lapok is több oldalra terjedő tudósításokban számoltak be az eseményekről, hát még a francia újságok, a melyekre nézve minden egyénnél fontosabb közlemények a rennesi pör mozzanatai. A közönségek szánt többi helyek közül a legelső széksorokat a már kihallgatott, vagy kihallgatásra váró tanúk foglalják el, a kik nagyrészt az egész tárgyalás alatt jelen vannak, hogy ha vallomásaik pótlására, vagy más tanúkkal való szembesítésükre volna szükség, kéznél legyenek.

A tanúk legnevezetesebbjeit, a tábornokokat és volt minisztereket is bemutatjuk egy képen, a mint a tárgyaláson egymás mellett ülni szoktak. Balról jobbfelé számítva az első sorban Hanotaux volt külügyminiszter látszik; az ő hivataloskodásának idejére esik a Dreyfus elítél-tetése. Mellette Chanoine, egykori hadügyminiszter, a terhelő tanúk egyike ül, a ki közmelegre azért mondott le a miniszterségről, mivel a Brisson-kormány tagjai el akarták

rendelni a revízió-eljárás megindítását. Az utána következő Billot még előbb volt hadügy-miniszter; ő szintén a terhelő tanúk egyike. Billot mellett Casimir-Périer, a köztársaság volt elnöke ül, kinek vallomása és Mercier tábornokkal való szembesítése egyike volt a nagy pör legizgatottabb jeleneteinek. Zurlinden tábornok és volt hadügyminiszter szintén a Dreyfus pör miatt mondott le néhány héti hivataloskodása után. Most tanúskodott, de vallomásaiban nem voltak nevezetesebb új mozzanatok. Cavaignac volt az elődje a hadügy-miniszteri székben s az ő hivataloskodása arról nevezetes, hogy egy ízben a képviselőházban nagy beszédet mondott, melyben felsorolta azoknak az iratoknak egy részét, melyeknek alapján Dreyfust bűnösnek tartja. E beszédet a kormány kinyomatta és Franciaország minden községében a községvezetőre kiűgyesztette. Néhány nap múlva aztán kiderült, hogy az iratok egy részét Henry ezredes hamisította. Henry öngyilkos lett s hamisításának kiderülése új reményt öntött a Dreyfus barátaihoz. A sorban legszélről ül Mercier tábornok, a kinek hadügyminisztersége alatt Dreyfust elítélték. Érdekes alakja még a tárgyalásnak a pör egyedüli nő tanúja, Henry ezredesnek gyászba öltözött özvegye, a ki nevezetesebb dolgokat nem tudott vallani a pörrel magáról, hanem arra szorítkozott, hogy meghalt férjét tisztázza a vádak alól s hamisításait úgy tüntette föl, mintha azokat nemes cselekedet, hazafisságból követte volna el.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Erzsébet, Magyarország királynéja (1867—1898) című alatt tartalmilag becses s külső kiállításban igen díszes munka jelent meg a Franklin-Társulat kiadásában. Szerzője dr. Márki Sándor, egyetemi tanár, az ismert nevű történetíró. Néhány Erzsébet királynéről és az első kimerítő életrajz, mely az adatokat nyugodtan, gondosan feldolgozta s az előadásában is választékos hang és stíl uralkodik. Erzsébet királyné teljes képét megrajzolni s mindent megírni, a mi őt jellemzi, ma még nem lehet, mert senkinek sem állnak rendelkezésére levelezései, környezetének emlékeztetése, az udvari okiratok. De a mi ezenkívül a királynéra vonatkozik a lapokban, az országgyűlési iratokban, azokat Márki Sándor történetírói lelkiismeretességgel használta föl. Az életrajzi munkát «Erzsébet királyné my-thos» című bevezetés nyitja meg, mely a királyné rendkívüli népszerűségéről, a magyar nemzet rá-jongó szeretetéről megindítóan emlékezik meg. Ezt a részt Márki a kolozsvári egyetemen gyász-ünnepén 1898 november 19-ikén olvasta föl. «Erzsébet királyné krónikája» címen kilenc fejezet adja elő ezután a királyné életének folyását, jó szívvel, nemes lelke cselekedeteit, a magyar nemzet iránti forró vonzalmát, a királyné kálváriájának, a trónörökös tragikus halálának, a melyen sujtott anya bankódásának és a gyászos merényletnek történetét. Ez a gazdag rész Márki szerény adatgyűjtésének eredménye s jobbára politikai lapokból, országgyűlési iratokból és érdekes emlékjegyzetekből szedett kivonatossá alapján készült. Külön szakaszok vannak az 1853—1863. és 1863—1866. évekről, majd «A kiegyezés és a koronázás» című fejezetekben a kiegyezés előzményeit és a koronázás történetét tárgyalja az író, különös tekintettel a kölcsönös vonzalomra, mely már akkor egybefűzte a királynét és nemzetet. A rendkívül vonzó és érdekes mű kiállítás máltozatos tartalmához. Negyvennél több művész illusztráció díszíti, ezek közt a megboldogult királyné 1853-, 1854-, 1855-, 1862- s 1893-ban készült arcképei, a királyi pár menyegzője, a koronázás, a király, Rudolf trónörökös arcképei, emlékeztető helyek képei, stb. A könyv kötése is izlées, az első oldal márvány-lapot mutat, s azon aranyos betűkkel: «Erzsébet, Magyarország királynéja». Ára díszkötésben 5 frt.

A Budapesti Szemle szeptemberi kötetében kizárólag háza érdekli közleményeket találunk. A fizes első cikke «Természettudományi állapotaink» címen Richter Aladártól. Ez után Hegedűs Loránt képviselő folytatja nagybecsű cikkeit Amerikában szerzett tapasztalatai nyomán «A magyarok kivándorlása Amerikába» című

Hanotaux. Chanoine. Billot. Casimir-Périer. Zurlinden. Cavaignac. Mercier. Henry özvegye.

FÖTANUK A DREYFUS-PÖR TÁRGYALÁSÁN.

mel, s be is fejezi dolgozatát, mely a magyar-országi kivándorlás ügyére az eddigiekkel több világosságot vet, s állítja, hogy az amerikai intézkedések éle mind jobban épen a magyarországi bevándorlók ellen irányul. Ezzel kapcsolatban szól az Egyesült-Államok bevándorlási politikájáról, mely most már szakított a becsalogatással, s épen ellenkezőleg a bevándorlást akadályozza. Érdemes részletei a cikkeknek a hazatérő kivándorlókról s a kivándorlás megakadályozásáról mondtak. Gróf Zichy Jenő befejezi 1897—98-iki «Oroszországi és keletázsiai expedíciójáról» írt közleményét, mely törekvéseit és útját élénken ismerteti. Földes Béla régebben napirenden lévő ügyről folytatja alapos cikkeit, «Quóta-tanulmányok» című alatt; most a negyedik közlemény jelent meg tanulmányaiából; Berzeviczy Egyed történelmi korrajzot ír «A szepesi 13 város reoccupációjáról», mely 1769-ben történt, mikor a Zsigmond király alatt 1417-ben Lengyelországnak zálogba adott tizenhárom szepesi város és a lubli uradalom ismét egészen Magyarország hatósága és közigazgatása alá került. Kont Ignác «Magyar emigránsok levelei Chassin Károly Lajoshoz» Magyarországi egyik régi külföldi barátjának emléktét frissíti föl. Chassin a magyar emigráció számos tagjával összeköttetésben állt, s az ötvenes években megírta francia nyelven Hunyadi Jánosnak és Petőfiék életrajzát, és tolla sokszor hasznára szolgált a magyar ügynek. Chassin most 68 éves, s visszavonultan él Páris közelében. Kont Ignác a tiszteletreméltó francia tudós irodalmi működése után közli azokat a leveleket, melyeket az ötvenes években Kossuth, gróf Teleki László, Czecz tábornok, báró Jósika Miklós, Henszlmann Imre írtak hozzá, melyekből kitűnik, mily nagyra-becsülték Chassinak Magyarországi iránt nyilvánult szeretetét. A kötet szépirodalmi közleményei közt Leskovár Jánkó horvát írónak «Roskadozó kastély» beszélyéből a negyedik köztét kapjuk; közleményeket pedig Szabolcska Mihálytól («Anyám csókja») és «Az utolsó illúzió» címen Vargha Gyula fordításában Leconte de Lisle egyik szép versét. Gombocz Zoltán Bánk-bántörténetének eddig ismeretlen francia feldolgozásával ismert meg. A Budapesti Szemle előfizetési ára egész évre 12 frt, félévre 6 frt.

Nemes családok Pestmegyében, írta Kőszegi Sándor, Pestmegye főlevéltárnoka. A részben élő, részben kihalt régi magyar nemes családokból a szerző Pestmegyéből ötödfél ezer családra gyűjti össze a Pestmegye levéltárában található adatokat: mely időből való az egyes családok nemessége? honnét jött Pestmegyébe? kik szerepeltek Pestmegyében? hol található leszármazási táblájuk? kik viseltek és viselnek Pestmegyében hivatalokat? hol találhatók a családok régi címerpecsét-le-nyomatai, vagy azok után az egyes családok hiteles címerüket megkaphassák? A régebbi híres családokból majd mindegyiknek jutott ki-sebb-nagyobb szerep Pestvármegyében, a mi min-den egyes családnál pontosan fel van sorolva. Ebből is látszik, mily gazdag Pestvármegye levéltára, s mily nagy az anyag, melyet szerző átkuta-tott s feldolgozott. A munkát maga a szerző adta

ki. A megye színeit (kék-sárga) feltüntető dísz-kötést kívül Pestmegye, belül Beniczky Ferencz címere díszíti, a kinek a mű ajánlva van. Kapható díszkötésben a Kilián-féle egyetemi könyvtárára-kedésben, (Váci-utca 28.) bolti ára 6 forint.

Színházak. A Nemzeti Színház szeptember else-jén Berczik Árpádnak a Kisfaludy Sándorról szóló kellemes, magyar ízű vígjátékával, «Himfy szerel-mé»-vel nyílt meg, a múlt színházi évnek legjobb-ban fogadott darabjával.

A Magyar Színház szeptember 2-ikán már az első színpadi újdonságot is színre hozta. Eredeti bohózat volt «Tilos a bemenet» címen. Irta Mérei (Merkl) Adolf, zenét szerzett hozzá Huszka Jenő. Fialat szerzők kísérlete, a kik még nincsenek kiforrva, de kiforrni valóok van, ha ugyan meg is tisztul az. Egy festő nászját zavarja meg a végre-hajtó és a fiatal férj elhagyott kedvese. A hálószo-bára fölírják a tilalmat: «Tilos a bemenet.» Az elhagyott hölgy boszúja sok zavart s egy-két mulatságos jelenetet csinál, s a szerző élcelkedik és két-értelműségekkel szolgál. A közönség különben a tapsban bőkezű volt. Huszka Jenő néhány csinos ének- és zenerészét is jól fogadták. Ledowsky Gizella játszta és énekelte a főszerepet, mely szép virágoktréfkát termelt neki. Bilkei Irén, Ráthonyi, Dezséry, Láng Etel, Rózsahegy, Giréthy a többi szereplő.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A gyermekvédő kongresszus. Az emberbaráti és nevelési feladatokkal összekötött nemzetközi gyermekvédő kongresszus e hó 12-ikén nyílik meg Budapesten s tart e hó 21-ikéig. A megnyitó ülés 12-ikén délután 5 órákor lesz a múzeum dísztermé-ben. Másnap megkezdődnek a tanácskozások a kép-viselőház bizottsági termében. Szeptember 13-ikán délelőtt 10 órákor nyitják meg a kongresszussal kapcsolatos gyermekvédő kiállítást, a melynek ren-dezésén Kovács Gyula kir. tanácsos fázadozik. Szeptember 16-án leplezik le Brunszvik Teréz emlék-tábláját, ki az első kisdödvő-intézetet szervezte Magyarországon, másnap pedig a múzeumban meg-tartják a kongresszus záróülését. A kongresszus után kirándulások lesznek Visegrádra, Nagy-Marosra, Zebegénybe, Vácra és Czirkveniczára, hol gyer-mekek üdülőhelye van. Czirkveniczán a kongresszus tagjai megtekintik a «László-gyermekotthon»-t. A kongresszusra eddig 354-en jelentkeztek, köztük igen számosan a külföldi férfi- és nőörvosok közül.

A kongresszus előkészítő bizottsága tiszteltgett József főhercegnél, hogy a kongresszus és a vele kapcsolatos kiállítás megnyitására fölkerje. A kül-dötséget Rakovszky István államszámászki elnök vezette, tagjai voltak Hegedűs Sándorné a keres-keelmi miniszter neje, Malcoms Jeromosné báróné, özvegy Herich Károlyné, Katona Béla dr., a kongresszus ügyvivő alelnöke és Scherer István titkár. A főherceg szívesen fogadta a küldötséget

s elismerőleg nyilatkozott arról a tevékenységről, a melyet a gyermekek megmentése körül a kongresszus kifejt. Közölte egyúttal a küldöttséggel, hogy *Klotild* főhercegnő örömmel vette tudomásul, hogy az általa alapított László gyermek-otthon-t is bemutatják a kongresszus tagjainak.

A magyar orvosok és természetvizsgálók gyűlésének tagjai Szerbiában. A magyar orvosok és természetvizsgálók szabadkai nagygyűlése után számosan a déli vidékre utaztak, egy csoport *Szerbiába*. Ezek augusztus 31-ikén *Karlóczára* érkeztek, hol *Brankovics* György szerb patriárkha nagyon barátságosan fogadta őket, s dr. *Fodor József* egyetemi tanár üdvözlő beszédét a patriárkha magyarul viszonzta, megemlékezvén, hogy a buziási vándorgyűlésnek elnöke volt, s így kedves emlékek fűzik a gyűléshez. Innen ment tovább a társaság *Szerbiába* az ottani egészségügyi intézmények tanulmányozására. A legszívesebb fogadtatás várta őket mind *Belgrádban*, mind *Nisben*, a hol most a szerb udvar tartózkodik.

Belgrádban szerb és magyar zászlókat tűztek ki az érkezés napján. Lakomát is rendeztek a magyarok tiszteletére. Időközben Nisből érkezett értesítés, hogy ott is várják őket. *Nisbe* azonban a társaságnak csak egy része ment el, mert fáradtak voltak. Nisben a katonai és polgári orvosi kar kitüntető szíveséggel fogadta őket. A magyar vendégek küldöttségileg tisztelegtek *Györgyevics* Vladán dr. miniszterelnökénél, a ki *Fodor József* egyetemi tanár üdvözlő beszédére válaszul, Magyarország iránti rokonérzését fejezte ki. *Sándor* és *Milán* királyok is fogadták az orvosokat. *Sándor* király *Fodor* tanár beszédére nagyon barátságos hangon válaszolt, s említette a meleg fogadtatást, melyben Budapesten részesült; később pedig atyjával együtt hosszasan beszélgetett a küldöttség tagjaival és végül barátságos kézfórtással búcsúzott el tőlük. Este a vendégek tiszteletére fényes lakoma volt.

A fővárosi múzeum. A Budapesten kiadott, vagy gondozást kívánó régiségek, a multa vonatkozó számos tárgy és rajz, vagy az újabb fejlődést feltűntető térképek, tervrajzok, régén szükségessé tettek már egy városi múzeumot. E célra rendezik be a városligetben az 1885-iki országos kiállításból fennmaradt műcsarnokot, hol a rendezkedés munkáját nem sokára megkezdik.

MI UJSÁG?

Erzsébet királyné emléke. Erzsébet királyné halálának évfordulója alkalmából szeptember 11-én, hétfőn délelőtt gyászistentiszteletet tartanak a fővárosnak valamennyi templomában.

A főistentisztelet a budavári koronázó Mátyás-templomban tartják délelőtt 10 órakor. A szertartást *Vasváry* Kólos bíboros hercegprímás végzi. A templom hajójában díszes ravatal állítanak föl. A gyászmisére meghívták a minisztereket, a törvényhatóság képviselőit, a közös hadsereg s honvédség tiszti karát, valamint az idegen államok képviselőit is. A gyászos évforduló napján csaknem az egész uralkodó család együtt lesz *Bécsben*. *Gizella* főhercegnő fiatalabb fiával, *Konrád* bajor herceggel együtt Münchenből érkezett és a schönbrunni kastélyban lakik. E hó 9-ére *Mária Terézia* főherceggasszonyt is Bécsbe vártak leányával, *Mária Annunziata* és *Erzsébet* főhercegnőkkel, továbbá *Rajner* főherceget nejevel, *Mária Immaculata* főhercegnővel.

László főherceg emlékezete. Szeptember 2-án mult négy esztendőre, hogy az ágyai erdőben eldőlt a végzetes lövés, mely *László* főherceg életét kioltotta. A szomorú nap évfordulójára a folyton gyászoló édes anya, *Klotild* főherceggasszony udvarhölgye, *Sztáray* grófnő kíséretében Kiszjenőre utazott. A főherceggasszony Kiszjenőn egyenesen az ágyai erdőben, a végzetes szerencsétlenség színhelyén emelt kápolnába ment, a hol *Oltványi* lelkész csendes misét mondott a szerencsétlenül járt ifjú főherceg lelkiüdvéért. A főhercegnő udvarhölgyével este visszatért *Alcsúthra*.

A magyarországi hadgyakorlatok. A fejérmegyei csőthi hadgyakorlatokra az első fejedelmi vendég, *József* főherceg e hó 7-én érkezett *Pápára*. *Ferenz Ferdinánd* főherceg trónörökös szeptember 6-ikán Budapestre érkezett, s azonnal tovább utazott *Taksonyba*, a negyedik hadtest gyakorlataira. Ezek fölött szemlét tartván, *Sár-Szent-Miklósr* ment, ott a 31. hadosztály gyakorlatán volt jelen, aztán szeptember 8-ikán *Ercsibe* ment, a hol gr. *Wimpfen* vendége volt, s innen *Laczházra* készült. Ő Fenn-

A DREYFUS-PÖR TÁRGYALÁSÁNESEN. — DREYFUS KIHALLGATÁSA.

sege szeptember 7-ikén a gyorsvonaton Budapestre jött vissza, a Hungária fogadóba szállt, majd hosszabb gyalogsétát tett a városban, a nélkül, hogy valaki fölismerte volna. Másnap, e hó 8-ikán reggel utazott el innen *Ercsibe*. — Ezalatt *Pópán* nagy készülétek folynak, hogy a szeptember 13-ikán reggeli 7 órakor érkező királyt ünnepélyesen fogadjassák. A felség a pályaudvarról egyenesen Csóthra hajtat.

A szegedi kiállítás. A szegedi gazdasági kiállítás iránt oly nagy érdeklődés nyilvánul, hogy a kiállítás idejét két nappal meghosszabbították és csak szeptember 12-ikén zárják be. A távolabbi megyékből is a gazdaközösségek nagy csoportokba érkeznek Szegedre. Naponként 8–10,000 látogató fordul meg a kiállításon. E hó 8-ikán érkeztek Szegedre: *Szell* miniszterelnök, *Hegedűs* Sándor és *Plösz* miniszterek, velök együtt *Darányi* Ignác földművelési miniszter, ki e hó 3-ikán a kiállítás megnyitásának ünnepélyeiben vett részt. A héten több kongresszus ülésezett, mely Szegedre gyűjtötte a közélet sok jelesét. A méhészeti kongresszuson dr. *Wekerle* Sándor elnökölt.

Október hatodika. Az aradi vértanúk halálának félszázados ünnepét Arad országos ünnep gyanánt üli meg. Az ünnepet rendező bizottság elhatározta, hogy fölker egy jeles költőt, írjon alkalmi költeményt a gyásznapi. *Barabás* Béla képviselő egyenesen *Jókaihoz* fordult. A koszorús költő a kérésre azt mondta: „Már hogy ne volnék hajlandó írni. Irtam volna én a nélkül is arra a napra.” A legnagyobb készséggel megígérte tehát a költeményt, melyet oly formában akar megírni, hogy alkalmas legyen nyilvános ünnepélyeken való szavalásra, mint a Petőfi félszázados halálára írt „Apotheózis”. A. Elszávasására azonban nem vállalkozhatott, hiszen Segesvárra sem mehetett el gyöngélkedése miatt. A költő egyszersmind azt az óhaját fejezte ki, hogy a költeményt *Császár* Imre, a Nemzeti Színház művésze szavalja el.

Dr. Duka Tivadar kitüntetése. A hivatalos lap augusztus 31-diki száma szerint a király megengedte, hogy a budapesti tudományegyetem dr. *Duka Tivadart*, az angol kelet-indiai hadsereg főtörzssorvosát tiszteletbeli orvostudorrá avathassa s neki a tiszteletbeli orvostudori oklevelét kiszolgáltatassa. Dr. *Duka Tivadar* a szabadságharc után

menekült külföldre, Londonban 1853-ban orvos lett, s Kelet-Indiában mint katonai orvos sok ideig tartózkodott. Ez idő alatt összegyűjtötte a Kőrösi Csoma Sándorra vonatkozó adatokat és híres hazánkfia élettrajzát, utazásait egy kitűnő és terjedelmes műben írta meg. 1877-ben ezredesi ranggal lépett nyugalomba és Londonban telepedett le. Magyar és angol nyelven orvosi és egyéb irodalmi munkákat írt, ezért több tudományos egylet tagul választotta, a Magyar Tudományos Akadémia is 1863-ban. Hazájával az összeköttetést Indiából is fentartotta, s mióta Londonban él, gyakran haza jön. Az indiai viszonyokról több érdekes közleményt írt, a Tudományos Akadémiában is többször tartott felolvasást; 1889-ben *Grothe* Arthuról, az Akadémia külső tagjáról emlékbeszédet, a következő esztendőben *Radzensz* dalmála Mitra, a világhírű kalkuttai nyelvész érdemeivel ismertetett meg, s ugyanabban az évben *Gönczön* a Károli Gáspár-emlékünnepen, mint a brit és külföldi bibliatársaság küldöttje szónokolt. A jeles tudós még Indiában időzése alatt is többször fölkereste nagyérdékű dolgozataival a „Vasárnapi Ujság”-ot is, s lapunk olvasói azóta is többször találkozhattak közleményeivel. A budapesti egyetem kitüntetése egyformán szól a jeles tudósnak, a lelkes hazafinak, s annak a nevezetes munkának, melyet *Duka Tivadar*, Kőrösi Csoma Sándorról, a nagy czélok végett tőlünk a messze keletre távozott, ott czélja elérése közben elhunyt tudósunkról írt. Kőrösi Csoma Sándor viszonagságos életét senki sem irhatta volna meg úgy, mint *Duka*, ki két évtizednél tovább élt ott, a hol híres utazó honfitársa; ismerte mind azokat, kik Csomával érintkeztek, s összes iratait az indiai angol állami levéltárban végig tanulmányozhatta.

A nyitramegyei tanítók ünneplése. Nyitramegye tanítói szép ünnepet rendeznek szeptember 11–12. napján Nyitrán, a megye jeles tanfelügyelője, *Libertiny* Gusztáv tiszteletére, közpályán való működése 30-ik évének betöltése alkalmából. A megye főispánjának, a népszerű *Thuróczy* Vilmosnak elnöklése alatt díszközgyűlést tartanak, a melyen a megye iskoláinak tanítói, tanárai, mint szintén a köznevelődés ügyének minden rendű barátai nagy számmal jelennek meg. Maga a közoktatásiügyi miniszter is képviselteti magát e közgyűlésen.

A tanítói kar maradandó emlékekkel is meg-

tiszteli ez alkalommal érdemes tanfelügyelőjét. Nevére ösztöndíj-alapítványt tesz s emlékkönyvet ad ki, melyet Erdélyi Lipót szerkeszt. *Libertiny* Gusztáv híven részgált erre a megtiszteltetésre. Az ő működését megelőzőleg Nyitramegye népiszkoláiban csak tótul tanítottak, arról pedig hírt sem hallottak a növendékek, hogy ők a magyar haza gyermekei. Most egészen másként van a dolog. A magyar iskolák nemcsak számban, hanem minőség tekintetében is nagyon emelkedtek. A nyolczszázal több tanító köz ma alig van 20–30, a ki magyarul nem tudna, minek az a következtetése, hogy a mostani tot nemzedék már szélteben ért és beszél magyarul. *Libertiny* alapította a „Felső-magyarországi köznevelődési egyesület”-et; mindig ő volt legbuzgóbb szószólója a köznevelés és magyarosodás minden ügyének. A tiszteletére rendezett dísz-közgyűlésen elhangzó beszédek valóban igaz érdemeket méltatnak, valamint a való képét tükrözteti vissza *Kenézy* Császár költőnknek ez alkalomra írt hangulatos ódája, melyből mi is közöljük a *Libertinyre* névre jellemzőbb következő részleteket:

Emlékezel a pálya kezdetére?
Ah, oly sötét volt... a nap nem sütött...
Mily messze nyúlik Nyitra szép vidéke,
S csak idegen szó hangzott mindenütt!
Nem csendült-zengett az édes magyar szó
A völgy ölében, lankás harmokon.
Sem ösmerős dalt nem vitt a viharzó
Észak szele... s lágy déli fuvallom...

Mint úti-fű, bokor, vadon tenyészik,
Hol kertész nem nyes — és nem szánt eke,
A kultúrától ki nem véve részt:
Ugy nőtt fel a szegény nép gyermeke.

Akkor jövel Te; duzzadó erővel
Alkotni kész, — eszmékbe' gazdagon...
S im egy varázsütésre fény derül fel
A néma, felhős égen, tájakon.
Varázsütésre?... óh, mit is beszéllek...
De sok veríték ára volt e fény!
Más a valóság: hosszú, lázas évek,
Gond, munka, kétség, — biztató remény.

Elmúlt a három évtized keserve!
Hiába nem hintetted a magot!
Munkád gyümölcsét, mindnyájan becsülve,
Most boldogan, büszkén mutathatod.
A merre terjed Nyitra szép határa,
Testvért találás és honfi-szíveket,
És ősi nyelvünk, többé az sem árva,
S mindnyájunk kincse: a honszeretet!

Gyűjtés E. Kovács Gyula árváinak. A kolozsvári nemzeti színház jeles művészeinek, a segessvári Petőfi-ünnepen meghalt E. Kovács Gyula

árván maradt családjának fölségítésére országos gyűjtést indítottak. Annak a bizottságnak a nevében, a mely a gyűjtést kezeli, *Jókai* Mór a következő fölívást teszi közzé:

„E. Kovács Gyula. Hősöket személyesített a színpadon, mint hős halt meg a hősök sirjánál. Halála oly csodálatos volt és megrendítő, a művészet és szabadság szolgálata közepett. Méltó, hogy emléket éreztetve örökítse meg. De a nagy művész nemcsak a művészet eszményi világában hagyott betöltetlen ürt maga után, hanem a valódi családi világban is. Özvegye és árva leányai elvesztették a családföntartó férjét és apát. Azokhoz fordulunk, a kiknek érzésük van érdemek jutalmazására, elhagytak gyámoltatására, kiket a sors fölruházott az érzések fogantatásának tehetségével. Az elhunyt nagy művésznak elhagytak családját a nemzetnek kell pártfogása alá vennie. E czélból nyitunk aláírást E. Kovács Gyula családjának biztosítására. Keveset a szavakból, többet a tettekben. A művész emléke éljen, hogy árvái élhessenek. Az adakozást megkezdjük: *Jókai* Mór dr. 200 koronával, *Révai* testvérek 200 koronával. *Jókai Mór dr.* — (A pénzt *Szekula* Akoshoz, a gyűjtőbizottság pénztárnokához kell küldeni Kolozsvárra.)

Közművelődésre szánt nagy összegek. A közoktatásiügyi miniszternek fontos előterjesztése várja a király szentesítését, mely *Pécs* városának fog adni nevezetes közművelődési szerepet. *Wlassics* Gyula miniszter, egyetértve *Hetyey* Sámuel pécsi püspökkel és az odaváló káptalan tagjaival, oly megállapodásra jutott, mely nem maradhat nyom nélkül művelődésünk történetében. Mikor a törököt hazánkban kiűzték, Lipót király tizennégy falut adományozott a pécsi püspökségnek a székesegyház, a jogliceum, a püspöki könyvtár és a káptalan javára. Ez adomány most évenként mintegy száznyolcvanezer forint tiszta hasznot hajt, a miből jelentékeny pénzalap halmozódott össze. Mikor *Dulánszky* Nándor püspök a világhírű székesegyházat újra építteté, a milliós költségeket a pénzalapból fedezték. Ez év tavaszán történt, hogy *Wlassics* miniszter bizottságot küldött Pécsre, mely *Hetyey* püspökkel és a pécsi káptalan tagjaival majdnem két héten át tárgyalt arról, hogy az évi száznyolcvanezer forintnyi jövedelemből évenként mintegy százhatvan ezer forint a püspöki tanintézetek, még pedig: a jogliceum, a tanítóképző-intézet, a papnevelő, a püspöki nyomda és a *Szepessy-féle* könyvtár emelésére s a korszellemnek és a törvényeknek megfelelően az ott alkal-

mazott tanárok fizetésének rendezésére fordíttassék. A fennmaradó huszezer forint elégséges volna a székesegyház gondozására. A százhatvan ezer forintból mintegy harmincezer forint jutna évenként a jogakadémia, melynek eddig évi nyolcvanezer forinttal kellett beérnie. A tárgyalások során még sok reformterv került felszínre, melyeket úgy a pécsi püspök, mint a hercegprímás jóváhagyott. Most csak a királyi szentesítésre van szükség.

Adomány. Az újságírói segélyegylet részére ifjabb báró *Perényi* Zsigmond orsz. képviselő 12 forintot küldött be szerkesztőségünkhöz. Az adományt rendeltetési helyére juttattuk.

Eljegyzés. *Kanovich* György m. á. v. mérnök eljegyezte *Királyháza*n *Sopronyi* Károly m. á. v. ellenőr leányát, *Katinkát*.

Magyar iparművészeti tárgyak kiállítása Oroszországban. Ez évi november és december hónapokban *Szent-Pétervárt*on, illetve *Moszkvában* rendezendő magyar kiállítás iparművészeti részének rendezését az iparművészeti társulat vállalta magára. A kiállításra szánt tárgyakat szept. 10-ikéig kellett beküldeni a társulat titkári hivatalába. Az orosz császári művészeti társulat a csomagoló, szállító, balesetbiztosító, stb. költségeket magára vállalta s ennél fogva a kiállítókak semmiféle költség nem terheli.

A szegedi gazdasági kiállításon a gazdasági iparágak csoportjánál *László* Pál műegyetemi tanár bemutatta *József* főhercegnék *Paucksch* H. budapesti gépgyár-részvénytársaság szeszgyári minta-berendezését. *Paucksch* H. R. T. czég szállít egész szeszgyári és szeszfinomító berendezéseket. *József* főherceg kifejezte azon való örömet, hogy ilyen előkelő külföldi czégek most már Magyarországon is letelepednek.

HALÁLOZÁSOK.

RISZTICS JOVÁN, Szerbiának legismertebb államférfia, az országnak több ízben minisztere, meghalt szeptember 4-én 68 éves korában. Neve hozzáfűződik hazája legújabb történetéhez, csaknem négy évtized óta. A török hatóság alá tartozó szerb fejedelemség konstantinápolyi ügyvivője volt a hatvanas években s ekkor aratta első politikai sikerét. A hatalmak követneinek támogatásával a portán kivitte, hogy a török katonaság kivonult a szerb várakból. 1867-ben külügyminiszter lett, de Mihály fejedelem bizalmatlan volt iránta, s hamar fölmentette. Később mégis több diplomáciai küldetéssel bízták meg. A mikor 1868 június 10-én Mihály fejedelemet meggyilkolták, s a kiskorú *Milán* foglalta el a trónt, a mellé adott három tagú regnasság feje *Risztics* lett. Ezentúl végzetes befolyást gyakorolt Szerbia politikájára. Nagy szerepre hivatottan tartotta Szerbiát s erre Oroszország támogatását kereste, Ausztria-Magyarországgal pedig viszályokba keveredett és a magyarországi szerbeket is izgatta. 1880-ban monarchiánaknak erőlyesen föl kellett lépnie ellene, erre *Risztics* kényszerült a kormánytól visszahúzódnia. Azóta a liberális orosz pártnak ő volt a vezére s 1887 júliustól 1888 januárjáig a szövetséges liberális-radikális párt támogatásával ismét miniszterelnök és külügyminiszter volt. *Milán* lemondásakor (1889 márczius 6.) *Risztics* mint régens újra Szerbia élére került a kiskorú *Sándor* mellé. Regnasságának a *Sándor* király rendezte államcsíny vetett végét 1893 április 14-én éjszaka. *Risztics* azóta külföldön élt s nyaranta *Herkulesfürdőre* járt. 1896-ban a király hívására visszatért *Belgrádba*. Temetése e hó 6-án állami költségen történt. Megjelent *Milán* ex- király is, ki beszédet is mondott. Agyúdörgés közt temették el a szerbek eddigi legelső politikusát. Arcképét és élettrajzát a „Vasárnapi Ujság” előbbi évfolyamaiban többször közölte.

SÜMEGI KÁLMÁN, az első magyar általános biztositó társaság szegedi vezértitkára, író és a *Dugonics*-Társaság tagja, meghalt szeptember 7-ikén Szegeden, 47 éves korában. A hetvenes évek szépirodalmának egyik ismert novellistája és tárczaírója. A Dunántúlról jött Budapestre, hogy az egyetemen tanulmányait folytassa. Ekkor kezdett írni tárczákat és elbeszéléseket a „Reform” politikai napilapba és a „Fővárosi Lapok”-ba. Később az „Ellenőr” dolgozó társaság és színi kritika lett. Több önálló kötet is jelent meg tőle, regények, elbeszélések. Szépirodalmi működésével alább hagyott, mikor *Aradra* hívták s az „Arad és Vidéke” lap szerkesztését átvette, melynek munkásságát szentelte hosszabb időre. A rokonszenves férfi sok barátot és tisztelt szerzett itt, valamint Szegeden is, hová már mint az első magyar biztositó társulat tisztviselője ment. Ezentúl már ritkábban találkoztunk nevével a szépirodalomban. Elhunytát özvegye és hat árvája gyászolja.

PODOR

folyékony szénásványtartalma miatt, melynek segítségével mindenki, bárhol és bármikor egészséges, erős, üdítő és hűsítő italokat (szódavíz, seltér, limonádé, szikvíz, málna, gasztré, pezsgő, tej stb.) készíthet az e célra szerkesztett palackban a mellékelt utasítás szerint. A szénásványtartalma: A kezelet egyszerű, kényelmes. A folyadék lehűl: 1 doboz 10 sodorhüvelyvel 60 kr. Egy hozzá szükséges, mindenkorra használható palack 3 ft. Részletes leírás és utasítás kívánatra ingyen és bérmentve. Képviselet a magyar korona országai részére Budapestben 8325

Kertész Tódornál Krístóf-tér. Geitner és Rauschnál Andrássy-út 8.

„A világ legjobb sámfája“

FÖLDVÁRY IMRE

férfinővát és fehérmű raktárában.

párja
Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 11. sz. és VIII., Kerepesi-út 9.

Férfi ingek, Jäger-árak, vadász és sport-cikkiek dús választékban kaphatók. Kesttyük és nyakkendők.

frt 1.50

Államlag kedvezményezett gőzörre berendezett első magyar

Torony-óra-gyár

Mayer Károly L.
utóda MÜLLER JÁNOS

Budapest, VII., Kazinczy-utca 3. Képes árjegyzéket ingyen és bérmentve. 8110

Párisi hajápolási szerek!

- Viola hajfátalító-tej. Teljesen ártalmatlan kitűnő hatású. 1 üveg ára 1 korona.
- Viola hajszesz. A haját legteremtőbb és legkímélőbb szesz. A haját ki, miért is ennek alkalmazásánál a haj törékenységre nem kell tartani. 1 üveg ára 1 korona.
- Viola Tanno-chinin-pomádé. A haj ápolásának kitűnő hatású gyógyszer. 1 tégelynek ára 1 korona.
- Viola antiszeptikus fogpor. Egy doboz ára 60 fillér. 8215
- Viola antiszeptikus fogváz. Egy üveg ára 60 fillér. — Kapható az Arany keresztes.

GEML-féle gyógyszerárban
Temesvár, Belváros, Losonczy-tér.

CACAO

SUCHARD

Szigeti Hattyu-crème 1 kor. 20 fill.

Szigeti Hattyu-szappan 80 fillér.

Szigeti Hattyu-mosdóvíz 2 kor.

A mai kor legkiválóbb bőrápoló szer. Szép, májolt és az arczár minden nemű tisztáltsággal feltölti és biztos elmozdításra. Egyedül készítője dr. Szűcs Mártonné gyógyszerésze M.-Szigeten. — Főraktár Budapest: Török József gyógyszer. Király-utca 12. 8301

Patyi Testvérek Butor-áruháza.

Budapest, kerepesi-út 9/a., földszint és I. emelet, Pannónia szálló mellett.

Nagy választék, kizárólag szállárd hazai gyártmányú asztalos és saját készítményű kárpitozott butorokból, minden versenyt és hirdetett árukat felülmúló olcsó árakon. Teljes lakásberendezések, menyasszonyi kelengyék és szálloda-butorzatok 2 évi jótállás és felelősség mellett szállítanak.

Tévedés elkerülése végett cégünkre és címünkre figyelni kérjük. Diszes butor-album 1 ft. beküldése mellett bérmentve küldet meg. 8214

Legjobb és leghíresebb pipere hólgyor: a

La VELOUTINE

7985
Különleges Rizapor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ.
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Vérszegények és lábbadozók

Serravallo Chinabort

vassal igyanak
1/2 liter ára 1 ft 30 kr.
1/4 liter ára 2 ft 30 kr.

Készítő Serravallo gyógyszerész Triestben.

Pompás itó, a miért a gyermekek is igen szívesen isszák. Sokszor kitűntették. Minden gyógyszerárban kaphó. 8014

Kufeké

fele

a tej legjobb hozzátételé a betegséget megakadályozza és eltávolítja a gyermekliszt.

Kapható gyógyszerárakban és droguistákban.

Felülmúlhatatlan szer!

Millió embernek a Schneider-féle

Páfrány-tokocskák (Galandóc-elhajtó)

adták vissza teljes egészségüket.

Pántlikagiliszt, fejtől, a páfrány-tokocskák által fájdalom nélkül, a legrovidebb idő (6 perc) alatt teljesen elhajtják. E kitűnő gyógyszer nemcsak a galandóc-fergő, hanem gyomor-bajban szenvedőket is biztosan meggyógyítja. A pántlika-giliszt tünetei a következők: az arca halvány-sárga, hágyadt tekintet, kék szemkarikák, lesoványodás, elnyalkosodás, emésztetlenség, étvágytalanság, gyakori rosszullet, ájulás, nyál-összegyülemlés, a test megdagadása, gyakori felbőgés, bégörés, szűr fájdalom, szívdobogás, a vérkeringés rendellenességei különösen nőknél, gyakori fájás stb. stb.

A páfrány-tokocskák nem ártanak, ha a fereg nincs is jelen. Törvényesen védve. Rendelésnél az életkor megjelölendő. Számtalan elismerő és hálajavulkozat. Egy eredeti doboz használati utasítással a bel- és külföldi részére postai utánvétellel — 4.— ft. a pénz előleges beküldésével — 3.60 ft.

Egyedül valódi kapható:

SCHNEIDER JÓZSEF gyógyszerésznél
Resicza, Fő-utca 21. (Délmagyarország)
Biztos gyógyszer!

Palais hajfijító

használatával a megcsúszott haj eredeti színét nyeri vissza. A fejbőrt nem festi, a ruháknak nem szennyezi, többi előnye, hogy a hajszálakat erősíti és hogy teljesen ártalmatlan. Egy üveg ára 1 ft. Főraktár Budapestben: Petri Ottó gyógyszerészában, I. Áttila-körút 47. Kapható: Váci-körút 66. sz., Nádor-utca 3. és Király-utca 36. szám alatti gyógyszerárakban is. 8190

38. SZÁM. 1899.

BUDAPEST, SZEPTEMBER 17.

46. ÉVFOLYAM.

Előfizetést feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és / egész évre 12 ft. POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt / félévre — 6

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG / egész évre 8 ft. félévre — 4

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK / egész évre 5.— félévre — 2.50

Külföldi előfizetéseket a postaiag meghatározott viteldi is csatlakozó.

A GYERMEKVÉDŐ-KONGRESSZUS BUDAPESTEN.

A KISKORÚK VÉDELME, éppen azért, mert gyámságok és mindenben másokra szorúlnak, mindenkor kiváló feladata volt az emberbaráti törekvéseknek. Árvaházak, szegény tanulók internátusai már a régi időkben voltak, inkább a vakok és siketnémák sincsenek teljesen elhagyva. Mindamelllett elmondható, hogy a gyermekvédelem ügyével eddig nem foglalkoztak rendszeresen. Az emberbarátok könyörülete nagyon felszines munkát végzett, sokszor éppen veszélyeset is, mert előmozdította a szülők kapzsiságát és a jószívűség kizsákmányolását, de az utózára vitt nyomor mellett nem vette észre a szemérmes szegényeket, a némán szenvedőket, nem azt, hogy a gyermekek egy része mennyit szenved otthon, tudatlan és lelketlen szülőktől, mennyien pusztulnak el közegészségügyi és közérkölségi szomorú állapotok miatt, mennyit szenvednek néhol munkaadóiktól is. Új kornak kellett jönnie, midőn a könyörülettel karöltve dolgozik az értelem és a társadalmi politika érettsége, midőn a szegény-ügygyel kapcsolatban szervezni kezdik a gyermekvédelem ügyét is, hogy a könyörület segítségével összehalmozott fillérek hasznosan használtsanak fel s ne csak egyesek, hanem a közszellem is öröködjék a gyermekek felett.

Századunk második felében, midőn már világszerte meggyökeresedett a népevelés fontosságának tudata, s midőn a közvélemény az aránytalanul nagy gyermekhalandóság által megdöbbentve, világosabban kezdte látni a gyermekekben a jövő feltételét s a nemzeti jólét legfontosabb alapját, fokozatosan fejlődött ki a gyermekvédelem tudományos művelése, azaz a közjótékonságnak czél szerű szervezése a gyermekek érdekében. Különösen a francia emberbarátok és jogászok foglalkoznak e kérdéssel tüzetesen. Az 1878-iki párisi kiállítás óta már sokféle gyűlések, kongresszusok és kiállítások rendeztek az ügy érdekében. Volt ily irányú kongresszus Bordeauxban, Brüsszelben,

Genfben és másutt, köztük egy pár nemzetközi is, de mindannyi szűkörrő. Az első, mely valóban általánosan nemzetközi, most Budapestén tartatik meg.

A budapesti nemzetközi gyermekvédő-kongresszus mintegy folytatása az 1896-ban Flórenczben tartott gyermekügyi kongresszusnak, mely a budapesti gyermekvédő-egyesület alelnöke, báró Malcomes Jeromosné meghívására elhatározta, hogy jövő összejövetelét Budapestén tartja. Budapest főváros közgyűlése a kongresszus költségeire 4000 forintot szavazott meg, az igazságügyminisztérium 2000 forintot, a belügyminisztérium egyelőre 500 forintot adott s így az előkészítő bizottság, mely elnökévé Rakovszky István államszámvevőszéki

elnököt nyerte meg s ügyvivő alelnökévé dr. Katona Béla főügyési helyettes, 1898 elején megkezdette működését. Az előkészítő bizottsághoz a főváros jótékony egyesületeinek számos kiváló tagja csatlakozott s egyes szakosztályainak és bizottságainak elnökei, közéletünk kiváló tagjai lettek. Így az orvosi szakosztály elnöke volt dr. Bókai János, a jogi szakosztályé dr. Csemegi Károly, majd ennek halála után dr. Székely Ferencz, a paedagogiai szakosztályé Péterfy Sándor, a jótékonsági szakosztályé báró Malcomes Jeromosné, az emberbaráti szakosztályé gr. Teleki Géza. Az ünnepélyrendező bizottság elnöke Hegedűs Sándorné, a kiállítási bizottságé dr. Kovács Gyula, az irodalmi bizottságé Rákosi Jenő.

E kiválóságok egész sorának buzgó működését nagyon elősegítette az, hogy a kongresszus védnökségét József főherczeg vállalta el, ki elhunyt fiának, László főherczegnek emlékeztet azzal is megörökítette, hogy a gyermekvédelemnek Czirkveniczán új otthon alapított az ő nevére.

A kongresszus előkészítésében működött jeles férfiak közül a most már megalakult kongresszusnak is elnökévé Rakovszky István választott meg, kinél méltóbbra alig eshetett volna a választás jótékony egyleteink vezérférfiai közül. Rakovszky számos egyesületben visz vezérszerepet, így elnöke a rabsegélyző-egyletnek, a felnőttek oktatását vezető népoktatási körnek. Újabbán ő volt kezdeményezője elnöke a „Szeretet”-egyesületnek, mely a testi és szellemi foglalkozásban szenvedők sorsát karolta föl s oly sikerrel, hogy már a jelen évben megnyitott egy intézetet a hüllyek számára, segített létrehozni két új siketnéma-intézetet s előkészületeket tett vakok műhelyének felállítására. Mint gyermekbarát, különösen kitűntette magát a Gyermekvédő-egyesület elnöki székében azáltal, hogy a már elzúllásához közel álló egyesületet pár év alatt nemcsak megszilárdította, hanem a legelső magyar emberbaráti egyesületek közé emelte, mely a főváros támogatásával most építi mintaszerű intézetét.

Koller utódai fényképe után.

RAKOVSKY ISTVÁN, A GYERMEKVÉDŐ-KONGRESSZUS ELNÖKE.